

BELGISCHE KAMER VAN  
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

---

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS  
DE BELGIQUE

---

# Handelingen

# Annales

INTEGRAAL VERSLAG  
VAN DE OPENBARE VERGADERING VAN DE  
  
COMMISSIE VOOR DE LANDSVERDEDIGING  
  
VAN

COMPTE RENDU INTÉGRAL  
DE LA RÉUNION PUBLIQUE DE LA  
  
COMMISSION DE LA DÉFENSE NATIONALE  
  
DU

**02-05-2000**

**02-05-2000**

|              |   |                                                                                                        |
|--------------|---|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| AGALEV-ECOLO | : | Anders gaan leven / Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales                    |
| CVP          | : | Christelijke Volkspartij                                                                               |
| FN           | : | Front National                                                                                         |
| PRL FDF MCC  | : | Parti Réformateur libéral - Front démocratique francophone - Mouvement des Citoyens pour le Changement |
| PS           | : | Parti socialiste                                                                                       |
| PSC          | : | Parti social chrétien                                                                                  |
| SP           | : | Socialistische Partij                                                                                  |
| VLAAMS BLOK  | : | Vlaams Blok                                                                                            |
| VLD          | : | Vlaamse Liberalen en Democraten                                                                        |
| VU&ID        | : | Volksunie&ID21                                                                                         |

*Afkortingen bij de nummering van de publicaties :*

DOC 50 0000/000 : Parlementair Document van de 50e zittingsperiode +  
het nummer en het volgnummer  
QRVA : Schriftelijke Vragen en Antwoorden  
HA : Handelingen (Integraal Verslag)  
BV : Beknopt Verslag  
PLEN : Plenumvergadering  
COM : Commissievergadering

*Abréviations dans la numérotation des publications :*

DOC 50 0000/000 : Document parlementaire de la 50e  
législature, suivi du n° et du n° consécutif  
QRVA : Questions et Réponses écrites  
HA : Annales (Compte Rendu Intégral)  
CRA : Compte Rendu Analytique  
PLEN : Séance plénière  
COM : Réunion de commission

*Officiële publicaties uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers*

Bestellingen :  
Natieplein 2  
1008 Brussel  
Tel. : 02/549 81 60  
Fax : 02/549 82 74  
www.deKamer.be  
e-mail : alg.zaken@deKamer.be

*Publications officielles éditées par la Chambre des représentants*

Commandes :  
Place de la Nation 2  
1008 Bruxelles  
Tél. : 02/549 81 60  
Fax : 02/549 82 74  
www.laChambre.be  
e-mail : aff.generales@laChambre.be

## Inhoud

### Dinsdag 2 mei 2000

#### COMMISSIE VOOR DE LANDSVERDEDIGING COM 182

Mondelinge vraag van de heer Peter Vanhoutte aan de minister van Landsverdediging over "het mini-PMT" (nr. 1673)

5

*sprekers* : **Peter Vanhoutte, André Flahaut**, minister van Landsverdediging

Mondelinge vraag van de heer Peter Vanhoutte aan de minister van Landsverdediging over "de situatie in Kosovo" (nr. 1674)

5

*sprekers* : **Peter Vanhoutte, André Flahaut**, minister van Landsverdediging

Mondelinge vraag van de heer Peter Vanhoutte aan de minister van Landsverdediging over "de zending Fairwind 2000" (nr. 1675)

6

*sprekers* : **Peter Vanhoutte, André Flahaut**, minister van Landsverdediging

Samengevoegde interpellatie en mondelinge vraag van :

- de heer Joos Wauters tot de minister van Landsverdediging over "de gezondheidssituatie van militairen met een buitenlandse opdracht" (nr. 313)

- de heer Jan Eeman aan de minister van Landsverdediging over "het Balkansyndroom" (nr. 1537)

7

*sprekers* : **Joos Wauters, Jan Eeman, André Flahaut**, minister van Landsverdediging, **Stef Goris, Peter Vanhoutte**

Mondelinge vraag van de heer Stef Goris aan de minister van Landsverdediging over "de reorganisatie binnen de Long Range Reconnaissance Patrols" (nr. 1478)

14

*sprekers* : **Stef Goris, André Flahaut**, minister van Landsverdediging

Mondelinge vraag van de heer Luc Sevenhans aan de minister van Landsverdediging over "het JSF-project" (nr. 1554)

15

*sprekers* : **Luc Sevenhans, André Flahaut**, minister van Landsverdediging

Samengevoegde mondelinge vragen van de heren Yves Leterme, Koen Bultinck en Martial Lahaye aan de minister van Landsverdediging over "de toekomstscenario's voor de ontmanteling en vernietiging van chemische wapens" (nrs. 1632, 1633, 1669 en 1695)

16

*sprekers* : **Yves Leterme, Koen Bultinck, Martial Lahaye, André Flahaut**, minister van Landsverdediging

## Sommaire

### Mardi 2 mai 2000

#### COMMISSION DE LA DÉFENSE NATIONALE - COM 182

Question orale de M. Peter Vanhoutte au ministre de la Défense sur "le mini-PMT" (n° 1673)

5

*orateurs* : **Peter Vanhoutte, André Flahaut**, ministre de la Défense

Question orale de M. Peter Vanhoutte au ministre de la Défense sur "la situation au Kosovo" (n° 1674)

5

*orateurs* : **Peter Vanhoutte, André Flahaut**, ministre de la Défense

Question orale de M. Peter Vanhoutte au ministre de la Défense sur "la mission Fairwind 2000" (n° 1675)

6

*orateurs* : **Peter Vanhoutte, André Flahaut**, ministre de la Défense

Interpellation et question orale jointes de :

- M. Joos Wauters au ministre de la Défense sur "l'état de santé des militaires en mission à l'étranger" (n° 313)

- M. Jan Eeman au ministre de la Défense sur "le syndrome des Balkans" (n° 1537)

7

*orateurs* : **Joos Wauters, Jan Eeman, André Flahaut**, ministre de la Défense, **Stef Goris, Peter Vanhoutte**

Question orale de M. Stef Goris au ministre de la Défense sur "la réorganisation du Long Range Reconnaissance Patrols (LRRP)" (n° 1478)

14

*orateurs* : **Stef Goris, André Flahaut**, ministre de la Défense

Question orale de M. Luc Sevenhans au ministre de la Défense sur "le projet JSF" (n° 1554)

15

*orateurs* : **Luc Sevenhans, André Flahaut**, ministre de la Défense

Questions orales jointes de MM. Yves Leterme, Koen Bultinck et Martial Lahaye au ministre de la Défense sur "les perspectives en ce qui concerne le démantèlement et la destruction de munitions toxiques" (nos 1632, 1633, 1669 et 1695)

16

*orateurs* : **Yves Leterme, Koen Bultinck, Martial Lahaye, André Flahaut**, ministre de la Défense

Mondelinge vraag van de heer Yves Leterme aan de minister van Landsverdediging over "de wetgeving op de arbeidsbescherming en de milieuwetgeving toegepast op de militaire activiteiten" (nr. 1634)

23

*sprekers* : **Yves Leterme, André Flahaut**, minister van Landsverdediging

Samengevoegde mondelinge vragen van mevrouw Claudine Drion en de heer Luc Sevenhans aan de minister van Landsverdediging over "de evaluatie van de impact van de militaire zending, in het gezelschap van jongeren, om een school te bouwen in Benin" (nrs. 1658 en 1691)

25

*sprekers* : **Claudine Drion, Luc Sevenhans, André Flahaut**, minister van Landsverdediging

Question orale de M. Yves Leterme au ministre de la Défense sur "la législation en matière de protection des travailleurs et de l'environnement, appliquée aux activités militaires" (n° 1634)

23

*orateurs* : **Yves Leterme, André Flahaut**, ministre de la Défense

Questions orales jointes de Mme Claudine Drion et M. Luc Sevenhans au ministre de la Défense sur "l'évaluation de l'impact de la mission de militaires, accompagnés de jeunes, pour construire une école au Bénin" (n°s 1658 et 1691)

25

*orateurs* : **Claudine Drion, Luc Sevenhans, André Flahaut**, ministre de la Défense

## COMMISSION DE LA DÉFENSE NATIONALE

RÉUNION PUBLIQUE DU

MARDI 2 MAI 2000

De vergadering wordt geopend om 10.18 uur door de heer **Jean-Paul Moerman**, voorzitter.

La réunion est ouverte à 10.18 heures par M. **Jean-Paul Moerman**, président.

**Mondelinge vraag van de heer Peter Vanhoutte aan de minister van Landsverdediging over "het mini-PMT" (nr. 1673)**

**Question orale de M. Peter Vanhoutte au ministre de la Défense sur "le mini-PMT" (n° 1673)**

De heer **Peter Vanhoutte** (AGALEV-ECOLO) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, een dezer dagen wordt er een degelijk PMT ter bespreking aan de commissie voorgelegd. Nochtans stellen wij vast dat er reeds op 31 maart jongstleden een klein PMT voor 2000 is goedgekeurd. Vandaar dat wij graag van u vernemen wat het statuut is van de goedgekeurde lijst van investeringen. Maakt deze lijst integraal deel uit van het definitieve nog goed te keuren PMT ?

Daarnaast merken wij dat het mini-PMT toch een aantal niet-onbelangrijke verbintenissen bevat onder andere inzake de mijnenvegers, die toch de komende jaren op de begroting zullen wegen, begroting die toch een zwaarwichtig agendapunt voor deze commissie vormt. Waarom werd het mini-PMT dan niet aan de commissie voorgesteld ?

Mogen wij ook vernemen welke programma's voor dit jaar aan het definitief PMT zullen worden toegevoegd ? Met andere woorden, bevat het mini-PMT de definitieve lijst voor dit jaar ? Wanneer zal de commissie, ten slotte, kennis kunnen nemen van het definitieve PMT ?

Minister **André Flahaut** : Mijnheer de voorzitter, collega Vanhoutte, de goedgekeurde lijst voor 2000 zal integraal deel uitmaken van het nog goed te keuren plan. Aangezien het hier slechts om een deel van het definitieve plan gaat, heb ik gekozen met de voorstelling te wachten tot het definitieve PMT is goedgekeurd. De goedkeuring van de voorlopige lijst is bedoeld om de realisatie van be-

## COMMISSIE VOOR DE LANDSVERDEDIGING

OPENBARE VERGADERING VAN

DINSDAG 2 MEI 2000

staande programma's, die van vorig jaar dateren en werden overgedragen, niet in gevaar te brengen. De beschrijving van de programma's werd geïncorporeerd in de lijst van het materieel, die werd bezorgd aan de ad-hoc-commissie voor Legeraankopen, waarvan de heer Vanhoutte trouwens lid is. In principe zullen voor 2000 geen programma's meer worden toegevoegd. De goedkeuring van het PMT zal aan het parlement worden gevraagd, zodra het door de regering is goedgekeurd.

De heer **Peter Vanhoutte** (AGALEV-ECOLO) : Mijnheer de minister, wij kijken vol verwachting uit naar de indiening van het definitieve PMT voor de komende jaren.

*Het incident is gesloten.*

*L'incident est clos.*

**Mondelinge vraag van de heer Peter Vanhoutte aan de minister van Landsverdediging over "de situatie in Kosovo" (nr. 1674)**

**Question orale de M. Peter Vanhoutte au ministre de la Défense sur "la situation au Kosovo" (n° 1674)**

De heer **Peter Vanhoutte** (AGALEV-ECOLO) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, tijdens ons bezoek aan Kosovo hebben wij natuurlijk niet de mogelijkheid gehad om eens aan de andere kant van de grens te gaan kijken wat zich daar afspeelde. Ik herinner mij wel een onderhoud met de toenmalige bevelhebber van KFOR, generaal Reinhardt, waarin hij ontkende dat er spanningen groeiden in het grensgebied met Montenegro. De afgelopen dagen verneem ik uit verklaringen van een aantal bekende Amerikaanse bevelhebbers dat er sprake is van een belangrijke troepenopbouw in dat gebied.

Mijn vraag is tweeledig. Ten eerste, is de situatie veranderd ten opzichte van deze van een aantal weken geleden ? Ten tweede, beschikken wij over voldoende onafhankelijke informatiebronnen om ons een objectief

## Peter Vanhoutte

beeld te kunnen vormen van de situatie ter plekke ? Zo niet, is het dan niet wenselijk om terzake enkele initiatieven te ontplooiën, zodat eventuele foutieve beeldvorming zeker in de pers zou kunnen worden ontkracht ?

Minister **André Flahaut** : Mijnheer de voorzitter, collega Vanhoutte, er zijn de voorbije dagen en weken geen publicaties over de verslechtering van de situatie in Montenegro. Op basis van de beschikbare informatie en inlichtingen mag worden besloten dat de enigszins toegenomen spanningen in de loop van februari tijdens de voorbije weken zijn afgenomen.

De federale Republiek van Joegoslavië beschikt over drie legers met troepen die verspreid zijn over het volle territorium van de federatie, met uitsluiting van Kosovo en de geldende veiligheidszone daarrond. Er zijn evenmin indicaties van een samentrekking van Servische troepen aan de grens met Montenegro. Zoals bekend streeft de Montenegrijnse president sinds zijn eedaflegging op 15 januari 1998 openlijk naar meer autonomie voor zijn republiek in de federale Republiek van Joegoslavië. Hierdoor zijn Servië en Montenegro in een soort politiek, economisch en militair opbod verwickeld, waarbij elke partij het initiatief tracht te behouden of terug te winnen.

De invloedrijke staatsmedia in zowel Servië als Montenegro vormen een belangrijk element in dit spel. Vooral de Montenegrijnse staatsmedia hebben sinds begin dit jaar de mediaoorlog opgevoerd en over de toestand alarmistische berichten verspreid. Die berichtgeving wordt vaak door de internationale media overgenomen. De in deze berichtgeving beschreven toestand komt niet overeen met de waarnemingen van onafhankelijke waarnemers op het terrein, noch van andere betrouwbare bronnen. Wij beschikken over een ruime verscheidenheid van internationale, nationale en lokale informatiebronnen om een objectief beeld te verkrijgen van de situatie en haar mogelijke algemene evolutie.

Het beslissingsproces inzake een punctuele veiligheidskwestie in de federale Republiek van Joegoslavië laat echter niet toe om voorspellingen te maken inzake acties met inzet van beperkte middelen. De bezetting van het vliegveld van Cobcorica door een militaire politie-eenheid vorig jaar is hiervan een illustratie.

Dit is ook een vraag voor de minister van Buitenlandse Zaken.

De heer **Peter Vanhoutte** (AGALEV-ECOLO) : Mijnheer de minister, ik ben het ermee eens dat dit ook een vraag is voor de minister van Buitenlandse Zaken. Ik stelde ook aan u de vraag omdat het defensieel in die zin belangrijk is, dat wij er een aantal militairen hebben gelegerd.

Mocht het opnieuw op een conflict uitdraaien, waarbij Montenegro betrokken partij zou zijn, dan zullen onze militairen in de frontlinie zitten. Daarom vond ik het nuttig deze vraag ook aan u te stellen.

Minister **André Flahaut** : Onze militairen zijn in Kosovo en Montenegro, of in andere delen van het land gelegerd.

*Het incident is gesloten.*

*L'incident est clos.*

## Mondelinge vraag van de heer Peter Vanhoutte aan de minister van Landsverdediging over "de zending Fairwind 2000" (nr. 1675)

### Question orale de M. Peter Vanhoutte au ministre de la Défense sur "la mission Fairwind 2000" (n° 1675)

De heer **Peter Vanhoutte** (AGALEV-ECOLO) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, deze vraag zit op het snijpunt tussen Buitenlandse Zaken en Defensie. Via de website van de Belgische marine weten wij dat het fregat De Wandelaar op dit ogenblik een missie onderneemt naar het Verre Oosten. Deze missie verloopt in samenwerking met de Nederlandse marine en draagt de naam Fairwind 2000.

Blijkens de website van de Belgische marine gaat het hier om een hele reeks activiteiten die in samenwerking met niet alleen de ministeries van Landsverdediging, Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking maar ook Economische Zaken worden georganiseerd. Is het de bedoeling in de marge van deze trip een handelsmissie te ondernemen ?

Ik kom tot mijn vragen. Zijn er van Belgische zijde engagementen om vergelijkbare prestaties te voorzien op het fregat De Wandelaar ? De Nederlanders stellen hun fregatten ter beschikking van onder andere de defensie-industrie om op een aantal locaties een aantal presenties te geven. Zijn er afspraken met de Nederlandse overheid om dit soort zaken samen te organiseren ? Zo ja, welke bedrijven nemen eraan deel ? Zijn het bedrijven uit de defensie-industrie of gaat het alleen om bedrijven die geen deel uitmaken van de defensie-industrie ? Welke bedrijven werden daartoe eventueel uitgenodigd ? Betalen deze bedrijven voor het gebruik van het fregat ? Om welke bedragen gaat het ? Welke landen worden door de Belgische marine aangedaan, want ik heb gezien dat er een verschil is tussen het Nederlands en het Belgisch programma terzake.

Minister **André Flahaut** : Mijnheer de voorzitter, collega Vanhoutte, de marine heeft inderdaad De Wandelaar ter beschikking gesteld voor de promotie van de Belgische

**André Flahaut**

industrie. Dit is een nieuwe vorm van samenwerking tussen de departementen van Buitenlandse Zaken en Landsverdediging. Deze doelstelling werd voorbereid tijdens coördinatievergaderingen in 1999 tussen het ministerie van Buitenlandse Zaken, de BDBH, de gewestelijke diensten voor Exportbevordering en de marine. Tijdens deze vergaderingen werden culturele, export-gerichte en imago-ondersteunende materies behandeld. De marine was eveneens aanwezig bij de diplomatieke taken in Sentenburg in 1999 waar het ministerie van Buitenlandse Zaken de postoversten op de hoogte heeft gesteld van de nakende Fairwind-campagne. Het detail-programma in de diverse havens wordt door de respectievelijke postoversten verzorgd die door het ministerie van Buitenlandse Zaken worden aangeschreven. Dit gebeurt in samenspraak met de commandant van De Wandelaar. De marine heeft geen kennis van de uitgekozen industrieën door de minister van Buitenlandse Zaken. De Nederlandse eenheden worden niet ingezet ten voordele van de Belgische bedrijven. Het fregat De Wandelaar doet tijdens de Fairwind-campagne 2000 de volgende havens in het verre Oosten aan : Singapore van 5 tot 9 april, Zuid-Korea van 17 tot 22 april, Japan van 27 april tot 2 mei, Sjanghai van 6 mei tot 11 mei, Manilla van 15 mei tot 19 mei, Surabaja van 25 mei tot 28 mei, Jakarta van 30 mei tot 3 juni, van 9 juni tot 13 juni Colombo. Dat is een mooie reis. Ik was de eerste dag van de reis op De Wandelaar. Maar dat was slechts op de Noordzee.

Wij zullen volgende activiteiten ondersteunen : de managementmeeting Interbrew, de promotie van Belgische kwaliteitsvoeding ten gevolge waarvan diverse importcontracten genegotieerd werden, de investeringspromotie met medewerking van FFIO Singapore en of in Tokyo, de promotie van Belgische investeringen. De Koreaanse managers moeten bijvoorbeeld een keuze maken omtrent investeringen in Europa. Het doel was het creëren van werkgelegenheid in België. De activiteiten in de toekomstige havens zijn nog niet gekend bij de marine zolang de ondersteuning zich beperkt tot het leveren van de infrastructuur. Er worden geen kosten voor het omkaderingspersoneel aangerekend.

De heer **Peter Vanhoutte** (AGALEV-ECOLO) : Mijnheer de minister, wij zullen uiteraard een vervolg aan dit verhaal bij het departement van Buitenlandse Zaken breien, omdat een aantal onderdelen nog niet duidelijk zijn. Ik dank u voor uw antwoord.

*Het incident is gesloten.*

*L'incident est clos.*

- Voorzitter : de heer **Jean-Pol Henry**

**Samengevoegde interpellatie en mondelinge vraag van :**

- de heer **Joos Wauters** tot de minister van Landsverdediging over "de gezondheidssituatie van militairen met een buitenlandse opdracht" (nr. 313)

- de heer **Jan Eeman** aan de minister van Landsverdediging over "het Balkansyndroom" (nr. 1537)

**Interpellation et question orale jointes de :**

- M. **Joos Wauters** au ministre de la Défense sur "l'état de santé des militaires en mission à l'étranger" (n° 313)

- M. **Jan Eeman** au ministre de la Défense sur "le syndrome des Balkans" (n° 1537)

De heer **Joos Wauters** (AGALEV-ECOLO) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, in oktober kon ik u voor de eerste keer over deze problematiek onderwerpen. Ik ben toen in maart met een zeer specifiek dossier rond Darda teruggekomen. Ondertussen had ook de heer Willems in februari een ander aspect rond het verarmd uranium in deze commissie aangekaart. U antwoordde duidelijk, zowel in oktober als in februari, dat er geen enkel verband was tussen de gezondheidsklachten van de militairen en de missie die zij vervuld hadden.

Als er al mogelijke ziekteverschijnselen waren, dan was dit een toevallige samenloop van verschillende factoren. Dat was uw standpunt daaromtrent. Om die redenen kon u in oktober geen exacte gegevens om mijn vraag verstrekken over de ziektebeelden en de gezondheids-toestand van de militairen die hun missie vervuld hadden.

Mijn vraag van maart leverde wel enige voorzichtigheid op. U zei toen dat u niet op de hoogte was van de ernstige situatie in Darda. U had geen kennis van slachtoffers en u vroeg mij om, als ik over gegevens, concrete feiten en namen zou beschikken, deze aan u over te maken.

U wou toen - en dat kon ik ten zeerste waarderen - een systematisch gezondheidsonderzoek invoeren voor een bepaald gedeelte van militairen die op missie getrokken waren.

Mijn verrassing was zeer groot toen de legerleiding diezelfde dag in een interview met onder meer de VRT concreet aangaf dat men 8 slachtoffers telde. Het gaat om een overlijden, vier mensen die lijden aan kanker en drie andere mensen die ernstige klachten hebben.

Mijn verwondering was groot. U vroeg mij om u de namen en feiten waarover ik beschikte te overhandigen. Nog geen vier uur later hoor ik een verklaring van de legerleiding die precies die feiten geeft waarover ik onder meer zou hebben beschikt. Ik was niet op de hoogte van

**Joos Wauters**

alle acht de situaties, maar ik toch van een aantal daarvan. Ik wou u toen die dossiers geven, mijnheer de minister, op voorwaarde dat de betrokken personen daarmee ook instemden. Voor mij is dit een heel merkwaardige situatie. Wat verzwijgt de legerleiding ? Wie is hier verantwoordelijk ?

In oktober heb ik een vraag gesteld over alle missies die ons land de jongste 10 jaar heeft volbracht. Uw antwoord was geruststellend. Er was geen causaal verband. Nu is er evenwel de situatie in Darda, waar er volgens mij wel een causaal verband is. Welk vertrouwen kan ik dan hebben in uw verklaring dat er voor de andere missies geen causaal verband is ? Wat zijn de problemen die zich in Bosnië of in Kosovo hebben voorgedaan, of bij onze Afrikaanse missies ? Mijnheer de minister, ik heb mijn twijfels nu. Uit wetenschappelijke rapporten blijkt dat een aantal gevolgen niet onmiddellijk kan worden vastgesteld. Daarvoor is diepgaand onderzoek nodig. Er is echter een verband tussen hetgeen in de oorlogsgebieden is gebeurd en het materiaal dat daar is gebruikt. In het belang van de gezondheidstoestand van de militairen blijf ik alert voor deze problematiek.

Mijnheer de minister, ik herhaal mijn vragen en heb er een aantal nieuwe.

Ten eerste, wat zeggen de gezondheidsrapporten van alle missies ? Welke rapporten bevatten op zijn minst een vermoeden van oorzakelijk verband tussen de gezondheidstoestand van de militairen en de missies die zij hebben vervuld ? Over hoeveel personen gaat het per missie en per klacht ? Welke zijn de vastgestelde bedreigingen per missie, zowel op nucleair als op fysisch vlak en inzake giftige stoffen ? Welke gevaarlijke stoffen werden geregistreerd ? Bent u van plan maatregelen te nemen voor een dringend en grootscheeps gezondheidsonderzoek voor de 26 500 militairen die aan deze missies hebben deelgenomen ? Wat is de reden van de verschillende cijfers inzake Darda waarover u en de legerleiding beschikken ? Ik neem aan dat u niet op de hoogte was van het probleem en hecht geloof aan uw verklaringen in deze commissie. Dat betekent evenwel dat u maatregelen moet nemen ten aanzien van de legerleiding omdat zij dezelfde dag al een verklaring aflegde en dus blijkbaar op de hoogte was van het probleem.

Welke gevolgen zal dat hebben voor de legerleiding ? In het leger kan men zich gemakshalve beroepen op het koninklijk besluit van 5 oktober 1959 dat werd aangepast met de koninklijke besluiten van 5 november 1971 en 23 maart 1989, waardoor personen die niet meer aan de voorwaarden voldoen op een gemakkelijke manier uit het leger kunnen worden gezet. Is er in eerherstel voorzien voor de militairen die uit het leger werden gezet omwille van hun gezondheidssituatie of vaak zelf het leger hebben verlaten omdat voor hen de situatie niet langer houdbaar was ?

Ten slotte, welke kansen van openheid biedt u aan de militairen ? De militairen weten dat aan het aangeven van hun gezondheidstoestand de consequentie van ontslag vasthangt. Welke kansen op openheid krijgen zij, zonder dat zij hun broodwinning verliezen ? Bent u van plan om, los van de legerleiding, een objectief meldpunt te installeren, zodanig dat de zaken anoniem kunnen worden behandeld en aan de legerleiding kunnen worden doorgegeven zodat de nodige maatregelen kunnen worden genomen ?

Mijnheer de minister, bent u van plan om, los van de legerleiding, een neutraal meldpunt te installeren zodat de zaken anoniem kunnen worden behandeld en vanuit die anonimiteit aan de legerleiding kunnen worden doorgegeven. Op die manier kunnen de nodige menselijke maatregelen genomen worden.

De heer **Jan Eeman** (VLD) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, het spreekt voor zich dat ik mij in deze aangelegenheid aansluit bij wat de heer Wauters heeft gezegd. Ik heb de indruk dat er zich in dit dossier een wending voordoet, rekening houdend met de gegevens die u, nadat u ze terecht had bekomen, enkele weken geleden verspreidde. Bovendien zijn er ook de verklaringen die door de legertop enkele dagen later worden afgelegd.

Tot op heden zijn 8 van de 600 militairen die onder meer in het kasteel van Darda verbleven, ernstig ziek en zou er één overleden zijn. Dit is dan toch een meer complex geheel dan tot nog toe werd voorgesteld.

Mijnheer de minister, terzake wens ik een vijftal vragen te stellen.

Ten eerste, was de vroegere informatie correct, althans op dat ogenblik ? Is er post factum nog informatie bijgekomen en wat is dan op dit moment de juiste stand van zaken ?

Ten tweede, vermoedelijk zijn er bij deze zaak andere buitenlandse partners betrokken. Is er Europees overleg geweest of komt dat er nog ? Het zou nuttig zijn mocht de medische staf in dit verband zijn grenzen openstellen.

Ten derde, was onze Belgische legerleiding ervan op de hoogte dat er chemische wapens en munitie in de omgeving was opgeslagen en werden de desbetreffende militairen daarvan op de hoogte gesteld ?

Ten vierde, als er dan sprake is van al die verschillende gevallen, bent u dan niet van mening dat deze families recht hebben op een vergoeding, een compensatie in verhouding tot de opgelopen schade ?

Minister **André Flahaut** : Mijnheer de voorzitter, collega's, ik zal eerst de vragen van de heer Wauters beantwoorden.

**André Flahaut**

Wekelijks wordt door elke geneesheer-diensthooft bij de troepen op zending een gezondheidsrapport opgestuurd naar de hoofdgeneesheer van de betrokken krijgsmacht. In het geval van de Balkan is dat de hoofdgeneesheer van de landmacht. Het rapport wordt ook gestuurd naar het operationeel centrum en de staf van de medische dienst. Aan de hand van dit wekelijkse rapport kan de gezondheidssituatie van het contingent beoordeeld worden. Aan het einde van elke troepenrotatie wordt een volledig rapport opgesteld door de detachementscommandant. Een van de luiken van dit rapport betreft de gezondheidsaspecten tijdens de afgelopen zending. Buiten de gevallen van traumata, waarvoor een causaal verband met de zending gemakkelijk te maken is en waarvoor tevens een medisch verslag opgemaakt wordt en een administratief onderzoek ingesteld wordt, worden deze specifieke gevallen in geen enkel van de rapporten, opgesteld tijdens de zending in de Balkan, vermeld.

Ook bij de zending naar Somalië in 1993 kon een duidelijk verband gelegd worden tussen het optreden van malaria en de zending. Bij 87 van de 2000 ingezette militairen werd de diagnose van malaria met zekerheid gesteld en dit betrof uitsluitend de vormen plasmodium vivax en plasmodium ovale.

Bij de zendingen naar Kosovo werden de volgende bedreigingen voor de gezondheid van de militairen vastgesteld : de aanwezigheid van asbest; de aanwezigheid van verarmd uranium; problemen van algemene milieu-verontreiniging ten gevolge van de aanwezige industrie; stof, bevattende zwavelhoudende anhydride en stikstofperoxide; contact met loodhoudende afvalstoffen. Er werd asbest gevonden in een eternietdak in Kuamanovo. Dit dak werd vervangen. In het stof nabij Pristina werden niet toxische dosissen van zwavelhoudende anhydride en stikstofperoxide gevonden. In Visoko, Bosnië, gaven de resultaten van de stofanalyse slechts banaal stof en betonstof.

Aan de militaire arbeidsgeneesheren werd opgelegd om, bij het jaarlijks individueel arbeidsgeneeskundige onderzoek, speciale navraag te doen naar klachten die opgetreden zijn tijdens of na een zending in de Balkan en die door de betrokken persoon in verband gebracht worden met een verblijf in de Balkan. Deze gegevens zullen maandelijks worden gecentraliseerd bij de Directie van de arbeidsgeneeskundige dienst en zesmaandelijks door de minister van Landsverdediging aan de parlementaire commissie voor de Landsverdediging voorgelegd worden. Dit gebeurt naar aanleiding van uw verzoek.

Aan de militaire arbeidsgeneesheren werd tevens opgelegd om militairen die klachten hebben door te verwijzen naar de eenheidsgeneesheer of de behandelende burgergeneesheer, om de klachten meer in detail te onderzoeken.

Tegelijkertijd werd bij de Medische Dienst een commissie Epidemiologie, Hygiëne en Arbeidsveiligheid opgericht. Deze commissie zal het juiste aantal van aan zending gebonden klachten opsporen en vervolgens een mogelijk verband tussen deze klachten en de zendingen aantonen.

Er dient opgemerkt dat noch in het Amerikaanse leger, wat het Golfoorlogsyndroom betreft, noch in het Nederlandse leger, wat de atypische klachten van de Nederlandse militairen gelegen in Lukavac betreft, tot nu toe een duidelijk oorzakelijk verband kon worden aangetoond.

A la suite de votre question orale, l'état-major du service médical a questionné les différents médecins des unités qui pouvaient avoir été concernées par le cantonnement de Darba. Seul le médecin chef de service de la 1ère brigade mécanisée a relevé 8 cas, qui ont été mentionnés par le chef d'état-major du service médical. Tous ces cas concernent des militaires qui ont effectué la mission Belbat 10. Le chef d'état-major du service médical a été averti de ces cas le 14 mars vers 17 heures - on l'avait interrogé avant. Il en a immédiatement prévenu mon cabinet.

Il faut signaler que les 8 cas relevés présentent des pathologies ou des plaintes tout à fait différentes les unes des autres. Donc, évaluer une relation causale entre les pathologies ou plaintes rapportées avec un facteur unique ou une conjonction de facteurs trouvant leur origine à Darba est à ce stade tout à fait prématuré et scientifiquement non fondé, mais ici et maintenant.

Etant donné l'absence de faute dans le chef de l'autorité militaire, des suites ne sont pas à l'ordre du jour.

La procédure et les critères appliqués par la commission militaire d'aptitudes et des réformes sont définies par la loi. Il s'agit de critères objectifs et il ne saurait donc être question qu'un manque de constat volontaire des forces armées émerge à la responsabilité individuelle.

Tout militaire qui s'estime victime d'une invalidité due au service a la possibilité d'introduire une demande de pension de réparation. L'institution compétente - j'ai déjà eu l'occasion de le dire à plusieurs reprises - pour ces pensions de réparation est la commission qui dépend du ministre des Pensions. Les experts médicaux y siégeant n'ont aucun lien avec mon département. Il est demandé aux officiers siégeant dans cette commission de se prononcer exclusivement sur le respect de la condition de survenue pendant le service, ce qui en opération est indiscutable. Cela garantit donc la neutralité de la décision. L'intéressé peut se faire assister par des experts médicaux et/ou juridiques. Il ne m'appartient pas d'empiéter sur les compétences du ministre des Pensions.

### André Flahaut

Je reviens sur l'apparente contradiction entre la réponse que j'ai donnée le 14 mars en commission et les commentaires donnés par le chef d'état-major du service médical en fin d'après-midi sur la VRT. Cela résulte essentiellement d'une volonté de donner les informations en temps réel. Au moment où je vous ai répondu, je ne disposais pas encore de l'information. J'ai reçu celle-ci dans le courant de l'après-midi. Il n'est donc pas étonnant que le chef d'état-major du service médical ait donné cette information. Je m'en réjouis car s'il avait dit qu'il ne pouvait pas donner d'information plus précise parce qu'il souhaitait d'abord m'informer afin que je puisse vous répondre lors d'une prochaine réunion de la commission, on aurait dit que nous n'étions pas suffisamment transparents.

Partant, j'entends continuer à travailler dans cette transparence et - si possible - en temps réel. Aussi, en réponse à votre question, ai-je affirmé que j'étais d'accord pour que soit établi, tous les six mois, un bilan de santé de nos militaires en mission. A cette fin, d'ailleurs, a été institué le numéro "20".

De stafchef van de medische dienst heeft, wat Darda betreft, een epidemiologisch onderzoek ingesteld met het doel op een geloofwaardige, wetenschappelijke manier de mogelijke verbanden te evalueren tussen aanverwante stoornissen en buitenlandse opdrachten. Dit onderzoek zal op het einde van het jaar 2000 beëindigd zijn. De resultaten zullen pas dan op wetenschappelijke en statistische manier kunnen worden geëvalueerd.

Ce délai est long, mais il est nécessaire pour que l'on soit tout à fait sûr des résultats.

Op mijn vraag heeft een gespecialiseerd team een inspectie uitgevoerd in Oostelijk Slavonië. De inspectie bestond uit een grondig onderzoek van de sites die bezet werden door Belbat, en meer in het bijzonder van de kampplaats te Darda. Er werden stalen genomen die het onderwerp zullen vormen van specifieke analyses. In het huidige stadium kan men besluiten dat er geen enkele aanwijzing bestaat die wijst op een Servische activiteit zoals het behandelen of het opslaan van toxische bestanddelen of van chemische wapens. In het kasteel van Darda heeft het onderzoek niets bijzonders aan het licht gebracht buiten de bouwvalligheid ervan. Er werd geen spoor van radioactiviteit geregistreerd. Dit geldt ook voor de fabriek in de nabijheid die slechts bestaat uit enkele graansilo's. Er werden stalen van de bodem en de omgevingslucht genomen. Deze zullen worden geanalyseerd. In Oostelijk Slavonië waren alleen Belgische troepen gestationeerd. De stockering van chemische wapens of munitie werd nooit ter kennis gebracht van de Belgische leger top. Elke pathologie die haar bewezen oorsprong vind in een operatie, kan aanleiding zijn tot het uitkeren van een vergoedingspensioen.

Comme je l'ai dit, cette commission dépend du département des Pensions.

Un mot encore au sujet du numéro vert. Ce dernier a été mis en service il y a quelques jours. La publicité pour ce numéro vert doit encore être améliorée. Les demandes d'informations enregistrées à ce jour proviennent surtout des familles. Très peu de militaires y ont pour l'instant eu recours.

Je vérifierai donc le fonctionnement réel de ce numéro; il est en effet probable que les gens craignent de s'adresser à ce service car ils doivent décliner leur matricule pour que l'on puisse cerner leur situation. Et même si l'anonymat est garanti dans le respect des législations, la crainte peut exister. Il faudra donc entreprendre un travail de meilleure information, tâche à laquelle nous nous employons.

De heer **Joos Wauters** (AGALEV-ECOLO) : Mijnheer de minister, ik dank u voor het zeer uitgebreide antwoord. Het gaat hier om een ernstige problematiek. Wij mogen niets onverlet laten om de gezondheidstoestand van de mensen die wij vanuit ons land een opdracht gaven te vrijwaren. In die zin is uw antwoord heel goed op verschillende punten.

Het is nuttig dat de resultaten van het gezondheids-onderzoek om de zes maanden aan onze commissie worden voorgelegd, zodat we de evolutie kunnen bekijken. Wat Darda betreft, vind ik dat men lang moet wachten op het wetenschappelijk medisch onderzoek omdat zich nu nog dramatische situaties voordoen voor de acht betrokkenen. Het is opvallend dat zich precies daar bepaalde situaties voordeden. Ik dring erop aan om dit zo snel mogelijk te onderzoeken.

Ik blijf op mijn honger zitten in verband met het eerherstel voor de militairen die het slachtoffer werden. Er is een vergoedingspensioen, maar 45 000 of 50 000 duizend frank is onvoldoende om te overleven, rekening houdend met alle medische kosten. Wanneer wij opdrachten geven aan mensen, moeten wij dit op een betere manier organiseren. Ik pleit ervoor, mijnheer de minister, om deze zaak niet af te schuiven op pensioenen. Deze mensen verdienen een betere opvang, een betere vergoeding en rehabilitatie waardoor zij op een behoorlijke manier kunnen voortleven.

Het groene nummer dat u had geïnstalleerd, waar mensen zich kunnen melden, is duidelijk beheerd door de legerleiding. Ze wordt door de gezondheidsdienst van het leger geleid. Daar hebben mensen hun twijfels bij. Ik vraag daarom een objectief meldpunt dat anonimiteit garandeert. Dit moet met de legerleiding worden besproken.

**Joos Wauters**

Ten slotte wil ik de aandacht erop vestigen dat een professor aan het Instituut voor arbeidsgeneeskunde en radioprotectie te Belgrado duidelijk zegt dat het nog veel te vroeg is om een balans op te maken van alle gezondheids- en milieueffecten, veroorzaakt in Joegoslavië. Op grond van de beschikbare gegevens omtrent de blootstelling aan kankerverwekkende stoffen en mutagene stoffen kunnen langetermijneffecten worden verwacht. Het onderzoek zal nog geruime tijd moeten worden voortgezet. Alle gevolgen zijn nog niet gekend en er is nog een langetermijnproces aan de gang. Het is daarom belangrijk het gezondheidsonderzoek bij die militairen voort te zetten en het causale verband vast te leggen, om deze mensen dan op een eervolle manier in hun leven nog te vergoeden en in ere te herstellen.

De heer **Jan Eeman** (VLD) : Mijnheer de minister, als er concrete gevallen blijven bestaan, blijft de twijfel ook. Ten aanzien van de betrokkenen en hun families, zou ik u willen vragen of het mogelijk is om een tussentijds rapport over het lopende onderzoek bekend te maken. Zou dat kunnen rond eind september, begin oktober ? Dat is toch iets vroeger dan het einde van het jaar. Ik ben mij wel bewust van de omvang van dergelijke onderzoeken.

De heer **Stef Goris** (VLD) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, ik zou het ook graag even over het Balkansyndroom en de andere vergelijkbare problemen uit de afgelopen jaren hebben. Ik denk trouwens ook aan het Golfsyndroom. De Belgen waren daarbij niet betrokken, maar het is wel vergelijkbaar.

Ik wil een kleine suggestie doen. Het probleem overschrijdt Defensie. Volksgezondheid en de dienst Pensioenen zijn betrokken partijen. Daarom wil ik voorstellen om een taskforce vanuit de verschillende departementen en kabinetten te installeren om na te gaan welke initiatieven op wetgevend vlak kunnen worden ontwikkeld om het huidige probleem op te lossen. Bovendien zal het probleem in de toekomst ongetwijfeld nogmaals opduiken. We hebben op dit ogenblik troepen in Kosovo, onder KFOR. We zullen zeker nog meer deelnemen aan dergelijke missies. Dit probleem kan zich dus nog voordoen. Ik denk aan chemische oorlogvoering en chemische vervuiling. Vooral in de voormalige Oostbloklanden, die de meesten onder ons meermaals hebben bezocht, hebben wij vastgesteld dat de toenmalige staats-economieën een loopje namen met de ecologie. Die landen zijn daarom niet altijd even veilig voor onze troepen om er te werken. Ik zwijg nog over het verarmd uranium, waarmee ter plaatse is geschoten.

In ieder geval is het niet altijd veilig om te opereren in zulke landen; vandaag niet en ook in de toekomst niet. Daarom vind ik dat een initiatief terzake zich opdringt.

Dat moet een gemengd initiatief van de verschillende departementen en kabinetten zijn. Uiteindelijk moet dit uitmonden in een wetgevend initiatief dat deze problemen kan oplossen.

In dit verband is het misschien aangewezen om een vergelijkende studie te maken; geen boek van honderden pagina's, maar wel een duidelijke beschrijving van de manier waarop andere Europese landen en de Verenigde Staten dit hebben opgelost, zowel wat het Golfsyndroom als het Balkansyndroom betreft. Het Verenigd Koninkrijk kampte met het probleem en heeft hier ondertussen een mouw aan trachten te passen. Ook in Frankrijk, Duitsland en Italië kent men het probleem en heeft de uitvoerende macht initiatieven genomen. Het kan nuttig zijn voor onze medische experts om te kijken wat daar de bevindingen zijn. Voor het departement Landsverdediging kan het interessant zijn om na te gaan hoe men heeft geprobeerd het probleem op te lossen en te omvatten, want dat is niet altijd even eenvoudig.

Mijnheer de minister, dit wou ik u nog even meegeven. Zoals collega Eeman al zei, wil ik u vragen om spoed te zetten achter het eigenlijke onderzoek. Hopelijk kunt u na het zomerreces enkele concrete resultaten bekendmaken.

De heer **Peter Vanhoutte** (AGALEV-ECOLO) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, tijdens ons bezoek aan de verschillende locaties hebben we kunnen vaststellen dat de problemen waarmee de militairen worden geconfronteerd zeer complex zijn en dat de exacte oorzaken van de specifieke problemen moeilijk kunnen worden opgespoord. Vorige week overleed een Portugese militair die eveneens in het gebied actief is geweest. Het probleem is dus niet beperkt tot België. Uit contacten met de ons omringende landen stel ik vast dat vooral België de kar trekt om de oorzaken van deze problematiek te achterhalen en een oplossing ervoor te zoeken. Het is, mijn inziens, belangrijk in NAVO-verband en binnen de KFOR afspraken te maken inzake de manier waarop het onderzoek in de toekomst kan worden gevoerd.

We hebben steeds beklemtoond dat bij een zending de veiligheid moet gewaarborgd worden. Dit geldt niet alleen voor de militaire veiligheid inzake bewapening maar zeker inzake de veiligheid van de gezondheid. Men moet, mijn inziens, een ploeg ter plaatse sturen om zich grondig te vergewissen van de situatie en de veiligheid zoals dit is gebeurd naar aanleiding van de oefeningen in Polen. Dit is een belangrijke evolutie. In de toekomst moet men blijven werk maken van een grondige screening van het gebied waar troepen naartoe kunnen worden gezonden. Deze bijkomende maatregel is, mijn inziens, bijzonder nuttig.

M. **André Flahaut**, ministre : Monsieur le président, chers collègues, ne parlons pas tout de suite du syndrome des Balkans. Attendons d'avoir des bases solides pour parler éventuellement de ce genre de choses. Je voudrais également préciser qu'une série d'éléments portent sur des opérations passées : le Golfe, la Slavonie. On a travaillé à cette époque selon une certaine méthode. Pour le Kosovo, c'était différent puisque, comme vous l'avez dit, il existait des équipes de reconnaissance et il y a un suivi que nous voulons réel.

Il faut faire une différence entre les camps existants et l'endroit où nous étendrons l'opération. Pour les camps habituels, je crois qu'il faudra faire à chaque fois une reconnaissance. Mais là où nous comptons nous étendre, il n'est pas toujours possible d'évaluer les risques de pollution et de refuser d'y aller. Il faut garder les pieds sur terre mais, aussi souvent que possible, il faut faire cette reconnaissance préalable parce que la sécurité de nos hommes est primordiale.

Pour reprendre ce que disait M. Eeman, il faut essayer de proposer après les vacances un premier point intermédiaire. La suggestion est bonne et je vais essayer d'y répondre. Je vais également prendre l'initiative d'écrire au secrétaire général de l'OTAN que je vois d'ailleurs jeudi prochain, pour lui suggérer de provoquer une concertation entre les chefs d'états-majors médicaux des armées présentes au Kosovo. Elle est peut-être déjà en cours et, si pas, l'envoi d'une lettre ne peut pas faire de tort pour avancer dans cette voie.

Monsieur Vanhoutte, vous avez eu l'occasion de voir la situation sur le terrain et la commission s'y rendra normalement les 18, 19 et 20 juin prochains. Quand on voit la configuration des lieux, on se rend mieux compte des choix à faire. Il y a là aussi une volonté de transparence.

Pour terminer, je souhaiterais vous indiquer encore trois éléments.

Tout d'abord, il y a lieu de revoir le fonctionnement dudit numéro vert, notamment en termes d'anonymat. Notons qu'il sera néanmoins difficile de soigner la personne qui viendra exposer un problème personnel de santé tout en désirant rester anonyme.

Ensuite, j'ai demandé à mon département de réaliser une étude relativement à la possibilité d'instaurer une forme d'assurance risques professionnels pour les militaires que nous envoyons en mission. Il faut savoir que nos militaires sont aujourd'hui des volontaires. Une étude - dont se charge dès à présent l'administration générale - est donc indispensable pour examiner la possibilité de leur reconnaître une assurance risques professionnels, comme cela existe dans d'autres professions à risques.

Enfin, quant à l'uranium - mais cela sort un peu de nos préoccupations présentes -, j'ai proposé qu'à l'instar de ce que l'on a fait pour les mines antipersonnel et notamment à la suite d'une proposition de loi en cours d'élaboration par Mme Dardenne, la Belgique puisse prendre le leadership du combat contre l'utilisation de l'uranium appauvri. Il s'agit là d'un autre versant de l'activité que nous pourrions mener.

De heer **Joos Wauters** (AGALEV-ECOLO) : Mijnheer de minister, ik dank u voor het antwoord. Het getuigt van uw zeer grote bezorgdheid om tot oplossingen te komen. Ik hoop alleen dat de legerleiding u tijdig voldoende correcte gegevens bezorgt. Ik geloof zeer sterk in uw bedoelingen en ik hoop dat u op coöperatie zult kunnen rekenen.

*Het incident is gesloten.*

*L'incident est clos.*

#### **Interpellatie van de heer Pieter De Crem tot de eerste minister over "de aankoop van een Falcon 900B door de Belgische regering" (nr. 213)**

#### **Interpellation de M. Pieter De Crem au premier ministre sur "l'achat d'un Falcon 900B par le gouvernement belge" (n° 213)**

De heer **Pieter De Crem** (CVP) : Mijnheer de voorzitter, het zal u wellicht verbazen, maar ik zal het kort houden. Ik geef u de reden hiervoor. Ik had deze vraag gesteld aan de eerste minister. Vandaag had ik drie vragen voor de eerste minister en één interpellatie. In de commissie voor de Financiën beweerde de minister van Financiën zo-even dat hij niet wist dat hij moest antwoorden op een vraag die ik aan de eerste minister had gesteld. Tot nader order denk ik dat de eerste minister in de Wetstraat 16 zit. Het adres van het kabinet van Financiën is Wetstraat 12. In de tijd van de postbodes en de bodes ging dit alles veel vlugger.

De minister van Financiën wist dus niet dat hij moest antwoorden. Ik verzocht de eerste minister om te antwoorden op mijn interpellatie omtrent de Falcon. Deze interpellatie werd op zijn verzoek twee keer uitgesteld. Nu weigert de eerste minister hier aanwezig te zijn. Hij zegt dat hij hier niet kon zijn, maar volgens mij wil hij hier niet zijn. Ik creëer hierover een groot incident in het parlement want het is niet de eerste keer dat dit gebeurt. Mijnheer de voorzitter, ik hoop dat ik met uw steun kan vragen dat de eerste minister onverwijld gesommeerd wordt om in de commissie te komen antwoorden op deze interpellatie. Als u het niet doet, zal ik mij wenden tot de voorzitter van de Kamer. Het gaat hier om een zaak van de regering, die van nationaal belang is. De leden van de regering zijn in deze zaak manifest in de wind gezet door

**Pieter De Crem**

de eerste minister. Bovendien heeft de eerste minister gelogen in de plenaire vergadering van 16 december 1999 toen hij stelde dat er geen verkoopovereenkomst was. Hij weigerde verder het parlement kennis te geven van een geheim rapport. Als laatste element zei hij dat er met Dassault geen verkoopovereenkomsten meer mogen worden gesloten en zelfs geen onderhandelingen mogen worden gevoerd. Ik eis dus de schorsing van deze vergadering en dat u de eerste minister sommeert om naar hier te komen. Als u het niet doet, zal ik daarrond een ongelooflijk incident creëren. Ik trek al mijn andere vragen in.

**Le président** : Monsieur, je peux comprendre votre indignation de n'avoir pas reçu de réponse à vos différentes questions au premier ministre. Cela m'est déjà arrivé aussi. En même temps que M. Chastel, j'avais posé une question au sujet de Bombardier. Sous l'ancien gouvernement, M. Dehaene m'avait répondu, mais je n'ai pas reçu de réponse de l'actuel premier ministre. Or, il était présent en séance, mais il n'a pas répondu lorsque nous avons posé la question, M. Chastel et moi. Il aurait pourtant pu le faire. Comme vous avez un représentant à la Conférence des présidents, je propose que soit votre chef de groupe, soit votre président pose la question au président de la Chambre. J'appuierai votre demande à ce moment-là.

Je pense que le gouvernement ne peut répondre que si un ministre est désigné. En ce qui me concerne, c'est Mme Durant qui a répondu à ma question, alors qu'elle était adressée au premier ministre. J'ai dû m'incliner, comme vous devrez le faire aujourd'hui. Mais je comprends votre colère. Demain, nous en reparlerons à la Conférence des présidents.

Pour l'instant, je pense que le ministre de la Défense nationale peut répondre à votre question.

Als u dat wenst, kunt u deze vraag ook donderdag in de plenaire vergadering stellen.

De heer **Pieter De Crem** (CVP) : Mijnheer de minister, wat vindt u hier zelf van ?

De **voorzitter** : Mijnheer De Crem, de beslissing van de regering werd met alle ministers genomen. De minister kan hier dus op antwoorden. Principieel ben ik het echter met u eens.

De heer **Pieter De Crem** (CVP) : Mijnheer de minister, zult u onmiddellijk een claim om schadevergoeding indienen ? Zult u Dassault al dan niet uitsluiten van toekomstige opdrachten ?

**Le président** : Vous pouvez la reposer en séance plénière, jeudi prochain. Mais il n'est pas certain que ce sera le premier ministre qui vous répondra.

**M. Pieter De Crem** (CVP) : Je suis convaincu qu'il répondra.

**M. André Flahaut**, ministre : Si vous avez les arguments pour le convaincre !

De **voorzitter** : Wat doet u met de andere vragen ?

De heer **Pieter De Crem** (CVP) : Ik trek mijn interpellatie en al mijn vragen in. *(Onverstaanbaar geroep)*

Het is een echte schande dat een minister in functie zegt : het is goed dat u uw vragen intrekt, dan kunnen we vroeger gaan eten. Dat is de ernst waarmee deze regering het staatsbelang dient.

De **voorzitter** : Dat heeft niets te maken met de minister van Landsverdediging, noch met deze commissie. *(Onverstaanbaar geroep)*

Mijnheer De Crem, u kunt uw interpellatie intrekken en een vraag in de plenaire vergadering stellen.

**M. Pieter De Crem** (CVP) : Vous ne m'impressionnez pas, monsieur le ministre.

**M. André Flahaut**, ministre : Vous non plus, monsieur De Crem !

De **voorzitter** : Gelieve u tot de werkzaamheden te beperken.

**M. André Flahaut**, ministre : Monsieur De Crem, nous nous arrangeons avec le premier ministre pour que nous puissions apporter une réponse à vos questions ...

**M. Pieter De Crem** (CVP) : En tant que parlementaire qui contrôle le gouvernement, si je pose une question au premier ministre, il doit être là !

**Le président** : Monsieur De Crem, vous poussez un peu loin ... Car le premier ministre fait encore de temps en temps ce qu'il veut. Je peux comprendre que vous auriez souhaité le questionner directement. Je peux également comprendre votre indignation parce que le premier ministre ne répond pas lui-même à vos questions. Mais n'oubliez pas que ce n'est pas la première fois et que cela s'est aussi passé sous d'autres gouvernements. Cela dépend des agendas. Dès lors, si vous souhaitez retirer votre interpellation, vous pourrez alors la poser en séance plénière. Insistez sur ce point demain lors de la Conférence des présidents. Pour le reste, monsieur De Crem, j'estime pour ma part que vous pourriez tout de même poser les questions figurant aux points 3, 6 et 7, étant donné qu'elles concernent la matière de notre commission. Monsieur De Crem, les posez-vous ou non en fin de compte ?

M. **Pieter De Crem** (CVP) : Monsieur le président, je désire retirer toutes mes questions.

Le **président** : Très bien, monsieur De Crem.

M. **André Flahaut**, ministre : Vraiment, monsieur De Crem, vous nous avez fait travailler pour rien.

Le **président** : Par conséquent, les questions orales n<sup>os</sup> 1469, 1501, 1545 et 1546 ainsi que l'interpellation n<sup>o</sup> 213 sont retirées de l'ordre du jour.

*L'incident est clos.*

*Het incident is gesloten.*

**Mondelinge vraag van de heer Stef Goris aan de minister van Landsverdediging over "de reorganisatie binnen de Long Range Reconnaissance Patrols" (nr. 1478)**

**Question orale de M. Stef Goris au ministre de la Défense sur "la réorganisation du Long Range Reconnaissance Patrols (LRRP)" (n<sup>o</sup> 1478)**

De heer **Stef Goris** (VLD) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, mijn vraag houdt verband met de Long Range Reconnaissance Patrols, de LRRP's. Wij hebben vernomen dat er in deze verkenningseenheid een reorganisatie plaatsvond. Er zou een uitbreiding komen, meer bepaald een samenvoeging van bestaande, vergelijkbare eenheden zoals de pathfinders en andere. Dat lijkt mij niet alleen nuttig in verband met de uitbreiding van de opdrachten, maar ook inzake de samenwerking binnen de NAVO. Toch blijven er enkele vragen, meer bepaald betreffende de verhuis. De tweetalige eenheid LRRP bevond zich in Heverlee en zou nu worden overgeplaatst naar Flawinnes bij Namen. Ik meen dat zij worden geplaatst onder het derde regiment lancers/paracommando. De vraag is wat er nu gebeurt met de Nederlandstaligen van deze eenheid. Zij moeten nu plots een heel wat grotere afstand overbruggen tussen werk en huis. Daarover bestaat nogal wat ongenoegen, vooral bij degenen die zich hebben gevestigd in de buurt van Leuven en die nu plots elke dag naar Namen moeten gaan werken.

Ik zou ook graag weten hoe de veiligheid gehandhaafd kan blijven in deze omstandigheden. Vandaag is er rechtstreeks contact tussen de LRRP's of de basis en de hogere officieren, maar ook met de politiek en het kabinet. Nu komt daar het niveau van het bataljon bij, het 3L para zoals geciteerd. Ik heb nogal wat sympathie voor deze eenheid die nog verbreed is met mijn gemeente, maar toch kan dit mogelijk nadelige gevolgen hebben. Er zijn meer structuren en meer niveaus en dat kan tot meer misverstanden leiden. Tot nu toe vielen deze eenheden

onder het rechtstreekse commando van het corps, als ik goed ben ingelicht. Ik vraag mij nu af of het nuttig is dat al deze niveaus erbij komen, vooral ook inzake de geheimhouding en de snelheid van bevelvoering. Militairen worden beschermd volgens de conventie van Genève, maar de LRRP's moeten dikwijls achter de linies opereren en worden dan ook vaak als militaire spionnen beschouwd als zij gevangen worden genomen. Hoe zit het met hun bescherming in dergelijk geval ?

Dan zijn er nog de efficiëntie en de werkbaarheid. Hoe minder tussenpersonen of schakels in de bevelvoering, hoe kleiner de kans op mislukking. Van Kosovo weten wij dat het aantal militairen dat op de hoogte was van de aanval, moest worden teruggeschroefd. Veel te veel mensen waren op de hoogte en blijkbaar was het regime van Milosevic vaak op voorhand op de hoogte van wat er ging gebeuren. Hoe minder mensen op de hoogte zijn van opdrachten die geheimhouding verdienen, hoe beter. Ik stel dan ook de vraag naar de efficiëntie : boet men daar niet aan in bij de reorganisatie van deze structuren ?

Minister **André Flahaut** : Mijnheer de voorzitter, collega Goris, het detachement LRRP zal worden geïntegreerd in de compagnie special forces van het bataljon 3L para. Deze compagnie zal een gemengd taalstelsel hebben. De Nederlandstaligen van het detachement LRRP hebben de mogelijkheid te muteren naar Flawinnes. De verhuis van het gros van het detachement LRRP is bepaald op eind juli 2000. Individuele overplaatsingen zijn mogelijk vanaf 1 april 2000, mits instemming van de betrokkene. De militairen die nu tot het detachement LRRP behoren, hebben de mogelijkheid een andere eenheid aan te vragen indien zij geen mutatie naar Flawinnes wensen. Deze richtlijnen werden op 22 maart 2000 verspreid. Ten einde de niet-bezette plaatsen of de plaatsen die zullen vrijkomen door mutatie te bezetten, werd er een oproep gedaan.

De afstand tussen werkplaats en woning zal voor sommigen en voor anderen toenemen. De maatregelen die aan de militairen werden voorgesteld, moeten hen de mogelijkheid bieden om de oplossing te kiezen die hen het beste past.

De veiligheid zal gewaarborgd worden zoals vroeger. Het doorgeven van de orders en de inlichtingen in het kader van hun inzet door de Belgische politieke autoriteit zal verlopen zoals in het verleden. Betreffende de bevelvoeringsschriften en de transmissie van de inlichtingen voor alle mogelijke inzet van de ploegen, zal ervoor gezorgd worden dat de functionele afhankelijkheid van de gedetacheerde elementen op een andere basis gebeurt en dit rekening houdend met de specifieke situatie. Het bataljonsniveau moet alleen optreden om elementen van de speciale troepen te detacheren en te steunen ten voordele van een grote eenheid of van eender welke klant en dit zowel in een nationaal als een internationaal kader.

**André Flahaut**

Aangaande de militaire spionage wordt verwezen naar het eerste aanvullende protocol van de Conventie van Genève van 12 augustus 1949, artikel 46, paragrafen 1 en 2: "Indien de militairen hun uniformen dragen, mogen ze niet beschouwd worden als spionnen".

De heer **Stef Goris** (VLD): Mijnheer de voorzitter, ik dank de minister voor zijn antwoord. Dat geeft toch enige duidelijkheid omtrent hetgeen te gebeuren staat met deze eenheden. Ik blijf nochtans met één kleine vraag zitten wat de bevelvoering betreft.

Mijnheer de minister, mag ik uit uw antwoord afleiden dat het commando van 3L-para niet op de hoogte is van de concrete orders die de compagnie Special Forces zal krijgen, vermits u zegt dat bevelvoering zal blijven zoals vroeger? Betekent dit dat het korps rechtstreeks bevelen krijgt, of zal ook het niveau van de staf van de derde lancers paracommando op de hoogte zijn van hetgeen gebeurt?

M. **André Flahaut**, ministre: En fait, le problème réside dans le fait que ces gens se trouvaient dans la structure sans savoir exactement où sur le plan fonctionnel. Il fallait donc les mettre quelque part. Mais en ce qui concerne leurs missions, les ordres viennent directement de l'autorité; ils ne suivent pas la chaîne complète, et ce pour des raisons évidentes de sécurité. Ils sont donc indépendants, mais mieux localisés physiquement.

*L'incident est clos.*

*Het incident is gesloten.*

**Mondelinge vraag van de heer Luc Sevenhans aan de minister van Landsverdediging over "het JSF-project" (nr. 1554)**

**Question orale de M. Luc Sevenhans au ministre de la Défense sur "le projet JSF" (n° 1554)**

De heer **Luc Sevenhans** (Vlaams Blok): Mijnheer de voorzitter, ik beschouw dit als een economisch dossier, daarom wil ik deze vraag stellen. Ik wil collega De Crem echter niet in de problemen brengen.

Mijnheer de minister, u hebt de laatste maanden verschillende vragen gekregen over JSF en telkens probeerde u dat dossier weg te schuiven. Dat is begrijpelijk aangezien daarrond binnen de regering nogal wat discussie is. Die discussie begint stilaan belachelijke vormen aan te nemen. Om de haverklap zijn er zaken die geherformuleerd of herschikt moeten worden, op de lange baan worden geschoven, op de korte baan geschoven worden, enzovoort. Er is duidelijk geen consensus meer binnen de regering.

Ik heb de verslagen van de vorige vergadering eens nagelezen. Dat is soms wel interessant. U hebt in deze commissie op 14 maart verklaard dat er nog geen enkele formele uitnodiging was om deel te nemen aan de tweede fase. Die vraag is nog niet aan de orde. Dat zei u op 14 maart.

U bent daar op 4 april nog eens op teruggekomen. Er is niets concreet. Het staat niet op de agenda.

Ik voel me niet geroepen om daarover verklaringen af te leggen. Nochtans was er voorspeld dat de Amerikanen ons zouden uitnodigen om deel te nemen aan de tweede fase. Die uitnodiging is er met een datum, met name 15 mei. Dat is zeer kort. Ik neem aan dat er over deze nieuwe uitnodiging in de regering al een eerste gesprek is gevoerd.

Ik wil erop wijzen dat collega Van der Maelen, tijdens de laatste bespreking in april, uitdrukkelijk vroeg dat er een einde zou komen aan de verklaringen via de pers in verband met de JSF. Hij eiste dat het parlement in deze discussie zou worden betrokken. A, zo niet zou hij er een zaak van maken. Ik hoop dat hij dit nu zal doen, want we hebben de nieuwe ontwikkelingen opnieuw in de pers moeten lezen.

Mijnheer de minister, u hebt uitdrukkelijk beloofd ons in te lichten over de stand van zaken in het JSF-project. Daarom zou deze vraag hier vandaag niet moeten worden gesteld. U had zelf een verklaring moeten afleggen. Dat is de gang van zaken. U brengt zichzelf steeds meer in de problemen. Ofwel zegt u dat u er zich niets meer van aantrekt, ofwel geeft u vandaag een duidelijk antwoord. Op 15 mei is er een vraag om al dan niet deel te nemen. Gaan we meedoen of niet?

Minister **André Flahaut**: Mijnheer de voorzitter, collega Sevenhans, het is nog geen 15 mei. In de brief die door de heer Ganzler, undersecretary of Defense, aan de chef van de divisie Materieel van de krijgsmacht werd verstuurd, wordt België formeel geïnviteerd om besprekingen te voeren om als coöperatieve partner toe te treden tot de engineering en manufacturing development. Volgens somt de heer Ganzler een reeks voordelen van het programma op. Ten slotte vraagt men in de brief om uiterlijk op 15 mei 2000 contact op te nemen met de international director JSF. Tot nu toe heeft de regering geen officieel standpunt ingenomen. Dat is mijn antwoord. Het is kort maar duidelijk.

Le **président**: Il n'est pas interdit de poser encore la question prochainement.

De heer **Luc Sevenhans** (Vlaams Blok): Mijnheer de minister, ik heb geen probleem met een kort antwoord; als het maar een duidelijk antwoord is.

## Luc Sevenhans

De regering heeft nog geen standpunt ingenomen. Ik stel vast dat men over zo'n belangrijk dossier veertien dagen vóór de uiterste datum nog geen enkel antwoord kan geven. Waarmee bent u bezig ? Ik begrijp dat niet meer.

Minister **André Flahaut** : Wij hebben tijd nodig.

De heer **Luc Sevenhans** (Vlaams Blok) : Wij zijn nu toch al lang genoeg bezig. Dit is geen beleid meer, mijnheer de minister. Ik begrijp dat Landsverdediging stiefmoederlijk wordt behandeld. Ik neem aan dat u daarover ook niet heel gelukkig bent, maar dit kan niet meer. Mijnheer de minister, gaat u vóór 15 mei nog kunnen antwoorden in deze commissie ? Moet ik er volgende week opnieuw een vraag over stellen ? Gaat u zelf een initiatief nemen ? U hebt zelf gezegd dat u initiatieven zou nemen in verband met het standpunt in dit dossier. Het is mij om het even. Zult u zelf antwoorden of moet ik eerst contact nemen ? Dat is een woordspeling. Ik wil wel uw bedoelingen kennen. U kunt of moogt geen antwoord geven. U wordt gegijzeld door de regering. Dat spijt me, maar ofwel hoor ik van u een initiatief, ofwel krijgt u deze vraag volgende week opnieuw op uw bord.

Le **président** : Chacun prendra les initiatives qu'il souhaitera en temps voulu, aussi bien le gouvernement que les parlementaires.

U hebt het recht om de vraag elke week in te dienen.

*Het incident is gesloten.*

*L'incident est clos.*

## Regeling van de werkzaamheden

### Ordre des travaux

De aanwezigheid van de heren Ferdy Willems en Francis Van den Eynde is vereist in de commissie-Lumumba. Hun samengevoegde mondelinge vragen nrs. 1594 en 1665 worden dus naar een latere datum verschoven.

**Samengevoegde mondelinge vragen van de heren Yves Leterme, Koen Bultinck en Martial Lahaye aan de minister van Landsverdediging over "de toekomstscenario's voor de ontmanteling en vernietiging van chemische wapens" (nrs. 1632, 1633, 1669 en 1695)**

**Questions orales jointes de MM. Yves Leterme, Koen Bultinck et Martial Lahaye au ministre de la Défense sur "les perspectives en ce qui concerne le démantèlement et la destruction de munitions toxiques" (n<sup>os</sup> 1632, 1633, 1669 et 1695)**

De heer **Yves Leterme** (CVP) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, wij komen eens te meer terug op de problematiek van de ontminningsinstallatie in Poelkapelle. Dit is een dossier met een belangrijke streekimpact, maar het heeft uiteraard ook een impact op het vlak van Defensie en het beleid in het algemeen.

Met betrekking tot het dossier heb ik twee vragen ingediend. De eerste vraag houdt verband met de toekomstscenario's die worden uitgetekend.

Mijnheer de minister, toen ik u op 1 februari in de kamercommissie voor de Landsverdediging heb onderzocht, hebt u erop gewezen dat u een aantal studies en onderzoeken zou laten verrichten teneinde de investeringen beter te laten renderen, de werkzaamheden in de OMI in Poelkapelle efficiënter te laten verlopen en het prestatievermogen te verbeteren. Wij juichen dit initiatief toe.

Bij verder onderzoek viel mij op dat er eind 1998 onder impuls van het departement Begroting, maar in samenwerking met de departementen Defensie, Sociale Zaken en Volksgezondheid en Leefmilieu, een audit is besteld en nadien ook opgeleverd met betrekking tot de financiering van de uitgaven van de OMI in het kader van het protocol van 1992. Tevens was er een bijzonder interessant luik gewijd aan een aantal mogelijke toekomstscenario's om het probleem wat efficiënter aan te pakken. De studie werd gemaakt door de firma KPMG en werd op 20 januari 1999 aan de opdrachtgever, met name de ministeries van Sociale Zaken en Volksgezondheid en Leefmilieu, opgeleverd voor een prijs van iets meer dan een miljoen frank.

In het kader van het uittekenen van het toekomstscenario, het tweede deel van de studie, worden een viertal scenario's vrij gedetailleerd beschreven en becijferd. Er werd een kosten-baten analyse gemaakt en de budgettaire impact van een aantal structurele en eenmalige investeringen werd toegelicht. Het gaat om combinaties van ontmanteling met daarnaast verwerking van de toxische munitie, de problematiek Indaver, oplossingen voor het verbranden van afval, waterzuivering ter plaatse. De technische details zijn beschreven in de KPMG-studie.

Een vijfde scenario werd door de auditeur kort in een bijlage van een viertal bladzijden uitgetekend en is mijns inziens markant en interessant. Volgens dit scenario zouden via het investeren in een verbrandingsinstallatie ter plaatse waarin grosso modo 75% van de projectielen verbrand zouden kunnen worden, de kosten voor de ontmanteling en verwerking, structureel en op middellange termijn, kunnen worden verminderd of gelijk kunnen blijven. Het rendement zou met een factor vier, zo staat in de nota, kunnen worden vermenigvuldigd.

De grote winst zit in dat scenario. Uiteraard zijn er belangrijke bijkomende investeringskosten met betrekking tot de verbranding. Daarnaast is er een belangrijke winst omdat onder meer inzake beschermingskledij, men nu uitgaven projecteert tot iets meer dan 40 miljoen frank per jaar. Via het verbranden kunnen een groot deel van die uitgaven worden vermeden.

**Yves Leterme**

Tijdens het bezoek van de parlementaire delegatie omstreeks eind februari bleek er een probleem te zijn met de zogenaamde Blaukreuzmunitie, in de zin dat Indaver dat rekent met een verdunningsfactor 100, moeilijkheden ondervindt om het munitie gedeelte ervan via verbranding te verwerken.

Het vijfde scenario werd in 1999 weliswaar op papier gezet, maar veel meer is er niet gebeurd. Als de informatie waarover ik beschik juist is, wordt bij de studies in dat verband nog steeds aandacht besteed aan verbranding, eventueel zelfs via de techniek van vooronderdamping van substanties in stikstof bij een temperatuur van min 180°C. Er bestaan aldus nog steeds denksporen om een andere verbrandingstechniek toe te passen dan Indaver.

Mijnheer de minister, in 1998 werd de KPMG-studie besteld en in 1999 werd zij opgeleverd. Vier scenario's moesten worden onderzocht en het vijfde scenario had betrekking op een verbrandingsinstallatie. Hoever staat het met deze studie ?

Wordt de langetermijnoptie, beschreven in bijlage 5, punt 7 van de studie, rechtstreeks of onrechtstreeks, gedeeltelijk of volledig in overweging genomen ? Zo niet, waarom ?

Wordt bij Indaver of ter plaatse in Poelkapelle, de optie bestudeerd van verbranding van schadelijke munitie door de onderdampingstechniek in stikstof bij een temperatuur van min 180°C ?

Mijnheer de minister, op 1 februari zei u dat wordt gezocht naar alternatieve verwerkingsprocédés ? Kunt u mij nu meedelen welke instanties zich hiermee momenteel bezighouden ? Hoeveel bedraagt de kostprijs van de studies in dat verband ? Binnen welke termijn mogen terzake conclusies worden verwacht ? Ik meen mij te herinneren dat u destijds, maar wellicht niet tijdens het debat in de commissie, zei wellicht in de loop van de maand mei nieuwe voorstellen terzake te kunnen formuleren.

Werd reeds, zoals door u gesuggereerd op 1 februari, overleg gepleegd met het Vlaams Gewest, met betrekking tot de ecologisch verantwoorde verwerking en de ecologische aspecten van de vernietiging van de chemische munitie in Poelkapelle of eventueel in verband met de problematiek bij Indaver ? Zo ja, wanneer en op welke wijze vond het plaats ?

Mijnheer de voorzitter, tot hier beperken zich vandaag mijn vragen over deze aangelegenheid.

Ik kom thans tot de tweede van mijn samengevoegde vragen, met name over de installatie zelf van DOVO te Poelkapelle.

Op 1 februari werden over deze materie vragen gesteld in de commissie voor de Justitie en bovendien werd een bezoek ter plaatse gebracht. Welnu, naar aanleiding van dat bezoek, maar vooral van uitspraken gebaseerd op de persbriefing van de heer Vanremoortere van het ITC, werden allerhande diffuse verklaringen gedaan, onder meer door de minister van Leefmilieu omtrent de verhouding tussen de departementen van Leefmilieu en van Defensie met betrekking tot het DOVO-dossier.

Vandaar, mijnheer de minister, mijn volgende concrete vragen.

Ten eerste, had ik graag vernomen of thans, 2 mei 2000, het protocol van 26 november 1992 is opgeheven. Zo ja, wanneer gebeurde dat precies ? Werd het desgevallend vervangen door een nieuw protocol ? Wanneer verklaarde u zich hiermee akkoord in uw hoedanigheid van minister van Landsverdediging ? Welke zijn de gevolgen op het vlak van de financiering van de OMI in Poelkapelle van enerzijds, een opzeg van het protocol en anderzijds, de eventuele vervanging door een nieuw protocol ?

Mijn tweede vraag handelt over de Blaukreuzprojectielen. In Poelkapelle wordt beweerd dat de dimensie van de tuigen en de vermenging tussen toxische stoffen en springstof problemen veroorzaakt voor de verwerking door Indaver. Op dit ogenblik stockeert men de tuigen. Waarop baseert Indaver de weigering de munitie te verwerken ? Heeft dit alleen te maken met de verdunningsfactor ? Ik meen me te herinneren dat de KMS begin 1999 heeft vastgelegd dat een verdunningsfactor 10 verdedigbaar is. Wordt op dit ogenblik overleg gepleegd met Indaver of met andere instanties om de specifieke problematiek van de Blaukreuztuigen op te lossen ? Wat gebeurt er op dit ogenblik met de tuigen ? Wat is de opslagcapaciteit van Indaver ? Wanneer wordt de limiet van de opslagcapaciteit bereikt ? Volgens de legerleiding is dit juni-juli. Op dat ogenblik zal het hele verwerkingsproces stilvallen. Is het niet mogelijk deze munitie in Duitsland te laten verwerken ? Wat is de stand van zaken met betrekking tot de bijkomende shift in Poelkapelle ? Mijnheer de minister, u hebt de Kamer en de lokale autoriteiten gesuggereerd dat een hoger rendement kan worden bereikt als een bijkomende shift wordt ingezet en men met twee shiften zou werken op dezelfde installatie. Hebt u terzake reeds onderhandelingen gevoerd ? Zult u onderhandelen met de vakbonden ? Wat is de stand van zaken met betrekking tot uw suggestie het beheer en de werking van de OMI aan een externe expertise te onderwerpen ?

Mijn laatste vraag heeft betrekking op een aantal cijfers. Wat is de stand van zaken met betrekking tot de voortzetting van de werkzaamheden ? Welke munitie en hoeveel, per onderdeel, werd sinds januari 2000 effectief verwerkt ?

De **voorzitter** : Op 5 april 2000 heeft de commissie Poelkapelle bezocht.

De heer **Koen Bultinck** (Vlaams Blok) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, mijn vraag handelt eveneens over de problematiek van de ontmantelingsinstallatie van DOVO te Poelkapelle. Op 21 maart 2000 heb ik minister Aelvoet ondervraagd over de herziening van het protocol inzake de ontmantelingsinstallatie dat de departementen van Leefmilieu en Landsverdediging in 1992 hadden afgesloten. Minister Aelvoet heeft geantwoord dat het departement van Landsverdediging bezig was met de behandeling van het protocol. Op 5 april heeft deze commissie een werkbezoek gebracht aan DOVO te Poelkapelle.

Mijnheer de minister, ik wens u een aantal concrete vragen te stellen. Wat de herziening van het protocol van 1992 betreft, wens ik uit het antwoord van 21 maart 2000 van mevrouw Aelvoet te citeren. De minister stelt, ik citeer : "Het protocol bevindt zich op dit ogenblik nog bij Landsverdediging voor de afronding van de laatste details. Het zal wellicht binnen een week of twee afgehandeld zijn en klaar voor publicatie. We zullen dan alle details kunnen meedelen". Mijnheer de minister, we zijn een maand later. Ik ga ervan uit dat u zonder enig probleem de stand van zaken met betrekking tot een eventuele herziening van het protocol kunt meedelen.

Wat de toestand in het buitenland en de verantwoordelijkheid voor de opruiming van chemische munitie betreft, verwijs ik opnieuw naar het antwoord van mevrouw Aelvoet. Ik citeer : "Het is trouwens zo dat in bijna alle Europese landen het departement van Landsverdediging die taak op zich neemt". Tijdens het werkbezoek aan Poelkapelle kwam aan het licht dat het antwoord van minister Aelvoet genuanceerd moet worden. De plaatselijke verantwoordelijke, luitenant-generaal Vanremoortere beklemtoonde de gedeelde verantwoordelijkheid van de departementen Leefmilieu en Landsverdediging. Naar verluidt is dit in Frankrijk eveneens het geval.

In Frankrijk is er een gedeelde verantwoordelijkheid. Enerzijds is er de Civiele Bescherming, die valt onder Binnenlandse Zaken, anderzijds is er Defensie. Ik vraag u nu, meneer de minister, als politiek beleidsverantwoordelijke, hoe die situatie in het buitenland is en welke oplossing u in dat dossier voorstelt.

Wat mijn derde vraag betreft, heeft de heer Leterme reeds verwezen naar de problemen met Indaver en de moeilijkheid om daar springstoffen van het type Blaukreuz te verwerken. Is er hiervoor een oplossing in het vooruitzicht ? Uit de plaatselijke berichtgeving kon ik opmaken dat Indaver maar tot één mei bereid was om dergelijke stukken springstof te verwerken.

Ik heb nog een vierde vraag. Zowel in de plaatselijke als in de nationale pers is er enige opschudding geweest over dit dossier en de mogelijke overheveling van de bevoegdheden van mevrouw Aelvoet naar Vera Dua van de Vlaamse regering. Uit het antwoord van mevrouw Aelvoet bleek echter dat er geen sprake was van enige overheveling naar het Vlaamse niveau. Toch vraag ik u of er al dan niet overleg is gepleegd met het Vlaams Gewest.

Tijdens het werkbezoek, mijnheer de minister, kwam ook de optie naar boven een verbrandingsinstallatie op te richten. Overweegt u dat werkelijk of is deze optie uitgesloten ?

Wat de dossierkennis in het buitenland en de vernietiging van chemische wapens in de ons omringende landen betreft, werd tijdens het werkbezoek gedeeltelijk verwezen naar een studie in Frankrijk. Daar stelt men een installatie voor van zo'n vijf tot zes miljard. Dat is dus opmerkelijk meer dan wat nu in de begroting voor Defensie en de begroting voor Volksgezondheid is voorzien. Zijn deze gegevens correct en hoe staat u hiertegenover ? Hoe is het gesteld met de kennis in het buitenland ? In Duitsland, bijvoorbeeld, is een instituut in Munster bezig met hierover kennis te vergaren.

Dit is niet alleen een Belgisch maar ook een Europees probleem. Kunnen we geen Europese samenwerking bekomen om dit verwerkingsprobleem op te lossen ?

De heer **Martial Lahaye** (VLD) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, u hebt delicate politieke kwesties geërd zoals DOVO in Poelkapelle. Ik weet echter dat u een man met een vlugge aanpak bent en dat u het probleem van Poelkapelle zo snel en zo goed mogelijk wilt oplossen.

Sedert het einde van 1999 is DOVO eindelijk in werking. Dat is geen eenvoudige taak daar er zeer veel technische problemen zijn en men veel onderhoudsbeurten moet toepassen op de installaties. Met het materiaal aldaar kan er dus niet elke dag actief worden gewerkt.

Ik zou u willen vragen te overwegen een tweede equipe aan te stellen om de verwerkingsmogelijkheid op te drijven. Daarvoor moet u natuurlijk zo snel mogelijk mensen opleiden. Ik vraag u dan ook u daarmee bezig te houden om zo snel mogelijk die tweede equipe op te starten.

Ik vraag u ook een correcte planning op te maken voor de onderhoudsbeurten. Die onderhoudsbeurten nemen immers vaak meer tijd in beslag dan verwacht. Tijdens ons bezoek aan Poelkapelle is ons dat meegedeeld. Dit is een zeer moeilijke opdracht en de implicaties zijn vaak groter dan verondersteld. Ik vraag u dus zowel rekening te houden met die onderhoudsbeurten als met het opstellen van een tweede equipe om aldus zoveel mogelijk

**Martial Lahaye**

munitie te kunnen verwerken. Het betreft hier de bestaande installatie en de traditionele munitie. Uit de uitleg die we hebben gekregen, blijkt dat de Blaukreuzmunitie niet kan verwerkt worden te Poelkapelle met de materialen waarover men nu beschikt. U vertrekt eerstdaags naar Amerika in verband met dit onderzoek. Ik vraag u ons hierover verslag uit te brengen.

Kunt u ons, na uw terugkomst, eerst verslag uitbrengen over de stand van zaken en ons uw bevindingen meedelen? Is Duitsland hiervan op de hoogte? Duitsland is sterk in het verwerken van blauwkruitmunitie. Daarna kan misschien een evaluatie worden opgemaakt en kan worden nagegaan hoe die munitie kan worden verwerkt.

Kan niet worden overwogen met Duitsland een akkoord te sluiten? Duitsland is terzake zeer gespecialiseerd. Op die manier kan de verwerking misschien goedkoper uitvallen. Dit is evenwel slechts een voorlopige denkpiste.

Na uw terugkomst uit de Verenigde Staten wil ik eerst het verslag over uw reis afwachten.

Minister **André Flahaut**: Mijnheer de voorzitter, collega's, op dit ogenblik is het protocolakkoord niet opgeheven. De aanvraag van 16 februari 2000 van mevrouw Aelvoet, met het oog op een opheffing van dit protocol, ligt ter studie op mijn kabinet.

Het is juist dat het verwerken van de toxische afvalstoffen, na ontmanteling van de blauwkruitprojectielen, problemen schept, dit door de vermenging van het toxische gedeelte met het springstofgedeelte ervan. Tot op heden bestaat er nog geen enkele technische methode om de twee bestanddelen van mekaar te scheiden.

Het bedrijf Indaver heeft een exploitatievergunning om afvalstoffen te verbranden, met een maximale springstofverontreiniging van 1%. Deze norm van 1% is als referentie opgelegd door de minister van Sociale Zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu, na raadpleging van de Vrije Universiteit Brussel. Deze norm wordt gecontesteerd door andere specialisten terzake. Vermits het onmogelijk is bij de blauwkruitprojectielen de springstof van het toxisch gedeelte te scheiden, mag Indaver de afvalstoffen, afkomstig van de ontmanteling ervan, niet verbranden.

Wat de blauwkruitprojectielen betreft, is het nodig een technische en industriële oplossing te vinden om de twee bestanden, springstof en toxische stof van elkaar te scheiden. Een werkgroep, onder leiding van de Koninklijke Militaire School, leerstoel scheikunde, kreeg het mandaat om oplossingen voor dit probleem voor te stellen. Zij zullen mij een verslag overhandigen tijdens het eerste semester van 2001. Geen enkele waarborg

kan worden gegeven wat het resultaat van deze studie betreft. Op dit ogenblik wordt de blauwkruitmunitie in Poelkapelle opgeslagen. Er is geen limiet aan de opslagcapaciteit voor deze munitie.

Voor zover wij weten bestaat er geen mogelijkheid om de blauwkruitmunitie te vernietigen in Münster, Duitsland, vermits zij met hetzelfde probleem te kampen hebben inzake de scheiding van de toxische stoffen en de springstoffen. La solution ne viendra donc pas de l'Allemagne.

Wat het personeel betreft, voert de staf van het commando een studie uit om een tweede shift in de plaats te stellen. Indien deze shift uitsluitend uit militair personeel bestaat, kan hij geactiveerd worden vanaf het einde van het eerste semester van 2001 en voorzover binnen de korte termijn het nodige personeel van het IEC ter beschikking wordt gesteld. Indien de tweede shift bestaat uit burger- en militair personeel, moet het burgerpersoneel eerst nog worden gerekruteerd alvorens met de vorming kan worden gestart. Deze laatste optie impliceert vanzelfsprekend een veel langere tijdsduur dan die nodig voor de eerste optie.

Dans un premier temps, je vais donc choisir la première option.

Depuis le 27 janvier 2000, l'installation de Poelkapelle a travaillé pendant 28 jours et 124 munitions y ont été détruites. Cette situation a été arrêtée à la date du 27 avril 2000 et la répartition par type de munition est la suivante : phosgène 72, ypérite 22, dychloréthyl-arsenic 3 et il en reste 27 à analyser.

De KPMG-studie waarvan sprake in de vraag van de heer Leterme is aangevraagd door het ministerie van Leefmilieu en moet op vraag van het kabinet van Begroting gebeuren via een mededingingsprocedure. Deze studie dient om een overzicht te krijgen van de reeds uitgevoerde werken en alzo de door het ministerie reeds uitgegeven sommen te bepalen. Ze zal ook als basis dienen voor het bepalen van de toekomstige budgetbehoeften overeenkomstig de gekozen optie betreffende Poelkapelle.

L'option "long terme" reprise en annexe 5.7 de l'audit, c'est-à-dire un four de combustion à Poelkapelle, est traitée par un groupe de travail sous la direction de l'Ecole royale militaire. Ce groupe est aussi chargé de la définition d'une politique cohérente et efficiente. L'option de "cryofracture" de la munition dans l'azote à -180° est une des options qui doivent être étudiées par le groupe de travail.

Jusqu'à présent, il n'y a pas encore eu de concertation avec la Région flamande sur les aspects écologiques de la destruction des munitions chimiques à Poelkapelle.

### André Flahaut

Een mogelijke samenwerking tussen enkele landen die met deze problematiek te maken hebben zal worden besproken in het kader van het internationale militaire programma. De opdracht van deze groep luidt als volgt : "Informatie-uitwisseling over de vooropgestelde methodes voor de vernietiging van chemische munitie, de procedure van vernietiging en voor controle, alsook de ervaringen opgedaan in de dagelijkse praktijk, en de mogelijkheid om nog andere landen te betrekken - waaronder Duitsland - zal in overweging genomen worden."

Indien geen mogelijkheid tot samenwerking wordt gevonden, zal België de nodige contacten leggen met zijn buurlanden om te onderzoeken of een samenwerking op dit vlak mogelijk is. Een dergelijke samenwerking vereist ook een oplossing om de toxische afvalstoffen tussen de landen te mogen transporteren.

A l'étranger, l'élimination de munitions chimiques est organisée de la manière suivante : en France, l'enlèvement se fait par la Protection civile qui dépend du ministère de l'Intérieur et la destruction se fait sous la conduite du ministère de la Défense. En Allemagne, l'enlèvement se fait par la "Bundespolizei" qui dépend du ministère de l'Intérieur et la destruction se fait sous la conduite du ministère de la Défense. Toutefois, à certains endroits, on envisage de privatiser certaines phases du processus de destruction, mais on y attend dans les prochains jours les conclusions d'un groupe de travail sur la réforme de l'armée. Dans nos pays voisins, on constate qu'en France l'installation n'existe que sur papier et qu'en Allemagne, l'installation existante est similaire à celle de Poelkapelle. Ils disposent toutefois d'un four supplémentaire pour les terres contaminées, qui est actuellement en période d'essai.

En ce qui concerne la pollution du produit toxique par de l'explosif, il n'y a pas encore de solution. Dans quelques jours, à l'invitation de mon collègue américain, je vais en visite chez eux pour découvrir sans doute une série d'aspects de la politique de défense américaine, comme certains parlementaires l'ont déjà fait. J'ai demandé précisément à voir ce qu'ils faisaient avec leurs munitions.

J'aurai l'occasion de visiter certaines des installations, pour peut-être m'en inspirer en Belgique.

De heer **Yves Leterme** (CVP) : Mijnheer de voorzitter, ik dank de minister voor zijn zeer transparante informatie.

Ik heb een paar elementen van reactie. Mevrouw Aelvoet verklaarde in februari - duidelijk voorbarig - dat er helemaal geen probleem was en dat het protocol ondertussen door een andere afspraak was vervangen. Volgens haar was het nonsens wanneer men beweerde dat haar deel van de verplichtingen eventueel op de helling zouden komen te staan. Het was voor haar slechts een

kwestie van een paar dagen om een nieuw protocol vast te leggen. Zij heeft mij toen trouwens persoonlijk aangevallen. Ik denk dat dit bij deze werd rechtgezet en ik zal de volgende maanden zeer oplettend zijn om terzake mijn gelijk te halen.

Verder heb ik begrepen dat voor de exploitatievergunning van Indaver de 1%-norm blijkbaar wordt opgelegd door het federale ministerie van Sociale Zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu.

Wat de scheiding tussen de toxische substantie enerzijds en de munitie anderzijds betreft, moet een werkgroep uiterlijk in juni 2001 uitsluitend geven. Die datum wordt ook als vervaldatum naar voren geschoven met betrekking tot de ploegen. Betreffende de Blaukreuzmunitie blijkt geen limiet te staan op de opslagcapaciteit, dit in tegenstelling tot wat door de legerleiding in Poelkapelle wordt gezegd.

Mijnheer de minister, u zei dat er, wat de tweede arbeidsploeg betreft, hoe dan ook moet worden gewacht tot het eerste semester 2001. Er zouden twee opties zijn, namelijk, ofwel het inzetten van uitsluitend militair personeel, ofwel van militairen en burgerpersoneel. De tweede optie zou wat meer tijd in beslag kunnen nemen. Ik meen te kunnen concluderen dat u opteert voor de eerste mogelijkheid om sneller te werken. Mag ik daaruit ook concluderen dat de tweede ploeg, bemand door uitsluitend militair personeel, er ten vroegste in het voorjaar van 2001 zal komen ?

Sedert 27 januari zien wij dat er een belangrijk probleem blijft wat de rendabiliteit en het efficiënt gebruik van de bestaande investering betreft, meer bepaald inzake onderhoudsbeurten, wisselstukken, management, en dergelijke meer. 124 stuks munitie op 28 dagen geven een gemiddelde van 5 per dag, wat niet volgens het lastenboek is en totaal onvoldoende. Hier is dus manifest een probleem dat goed en sneller moet worden aangepakt, zelfs vóór de initiatieven die aangekondigd zijn voor het eerste semester 2001. Belangrijk is dat u hierbij bevestigt dat de optie 5 in bijlage 5.7 van de KPMG-studie van 20 januari 1999 wel degelijk ter tafel ligt. U voegt er trouwens zelf aan toe dat dit één van de opties is naast de optie van het laten verbrokkelen - aan -180°C en ondergedompeld in stikstof - van de substantie waaruit de toxische munitie in het algemeen gemaakt wordt.

Voor alle duidelijkheid kan ik u zeggen dat dit onze voorkeur niet wegdraagt.

Immers, ondanks het gebrek aan rendement sinds januari dat u cijfermatig hebt aangetoond, mijnheer de minister, dat wijzelf in Poelkapelle konden vaststellen en door getuigenissen werd bevestigd, blijft het onze overtuiging dat met een goed personeelsmanagement - de invoering van een tweede ploeg die u aankondigt, is alvast een goede maatregel - er meer rendement uit de

**Yves Leterme**

installatie te halen is. Men moet streven naar de ontmanteling van 18 stuks per dag, het aantal dat in het lastenboek voor het OMI per dag was vooropgesteld. Dat is drie tot vier keer van wat men vandaag haalt. Onze optie is duidelijk : probeer eerst het rendement van de bestaande investeringen, die al zeer hoog oplopen - de samenleving heeft financieel al heel wat geld opgehoest om dat probleem te verhelpen -, te verhogen.

Dit betekent dat men een ander personeelsmanagement zal moeten voeren. Wij menen dat er bijvoorbeeld ook externe expertise zal moeten worden ingeroepen en dat er misschien in vlottere vervangingsprocedures voor kapotte wisselstukken en voor onderhoudsbeurten, waarop collega Lahaye heeft gealludeerd, moet worden voorzien. Wij zijn ervan overtuigd dat door een efficiëntere werking van de installatie heel wat rendementsproblemen zullen worden verholpen.

Wat de problematische Blaukreuzmunitie betreft, noteren wij dat er geen limiet is aan de opslagcapaciteit en dat er, vooraleer ze kan worden ontmanteld, enig studiewerk nodig is, omdat er geen technisch procédé voorhanden is om de munitie en de springstofsubstantie enerzijds, en de toxische substantie anderzijds, van mekaar af te splitsen. Mijnheer de minister, ik stel bijgevolg voor dat u wacht met de investering van ettelijke honderden miljoenen op de resultaten van zo'n onderzoek. Anders doet u niet anders dan kurieren am Symptom en pakt u niet de kwaal zelf aan.

Voorts waarderen wij het dat u het overleg in Europees verband in de Thal-werkgroep activeert. Dat is een goede incentive.

Ten slotte vinden wij uw bevestiging dat er geen enkele externe onderzoeksopdracht - zelfs niet in het kader van de werkgroep op initiatief of onder leiding van de KMS - is gegeven en dat u op studiebezoek naar Amerika gaat, zeer belangrijk voor het onderzoek van het dossier de komende weken en maanden.

De heer **Martial Lahaye** (VLD) : Mijnheer de minister, sta mij toe enkele vragen te formuleren.

Ten eerste, kunnen wij na uw terugkeer uit de States een werkvergadering in commissie organiseren waarop specialisten inzake de ontmanteling van Blaukreuzprojectielen, zoals luitenant-generaal Vanremoortere en majoor Valentin, worden uitgenodigd om deze problematiek te bespreken ? Overigens zult u in Amerika ongetwijfeld niet te veel opsteken over de ontmanteling van Blaukreuz, want ik denk dat de Duitsers daarin meer gespecialiseerd zijn. Vandaar dat ik erop aandring dat u ons de gegevens bezorgt, die u van Duitsland ontvangt, zodat wij ook daarover grondig van gedachten kunnen wisselen.

Ten tweede, ik ben ten zeerste bekommerd om het aantal personeelsleden dat de installatie in Poelkapelle bedient. Mijnheer de minister, ik vraag u met aandring om zo snel mogelijk werk te maken van de rekrutering van nieuwe gespecialiseerde medewerkers die ofwel samenwerken met de bestaande ploeg of een nieuwe ploeg samenstellen. Er kan altijd iets gebeuren met degenen die er nu werken. Welnu, als er daar enkelen van weg vallen, dan ligt alles stil. Dat mag niet gebeuren. De investeringen van 500 tot 600 miljoen waren daarvoor te hoog. De installatie werkt sinds eind 1999 en stilaan zijn alle technische problemen opgelost. Nu moet de installatie zo vlug en zo optimaal mogelijk operationeel zijn.

Misschien is een nieuw bezoek aan Poelkapelle aanbevelenswaardig. Het zou alvast mijn streekgenoot en mezelf ten zeerste plezieren mocht u dit doen, mijnheer de minister.

Dan kunnen we de zaak ten gronde bekijken. Mijnheer de minister, als u tijd te veel hebt, dan kunnen we misschien doorreizen naar Houthulst. U weet dat er daar een ernstig probleem is met het personeel omdat zij eventueel moeten verhuizen. Dat is een van mijn grote bezorgdheden. Mijnheer de minister, ik hoop dat u daar speciale aandacht voor zal hebben.

De heer **Koen Bultinck** (Vlaams Blok) : Mijnheer de minister, ik wil u oprecht danken voor uw zeer uitgebreid antwoord. Net zoals mijn collega Leterme kan ik niet anders dan vaststellen dat mevrouw Aelvoet in het antwoord dat ze mij op 21 maart gaf, nogal vrijblijvend was. De termijn die zij erop geplakt had, was ongeveer twee weken. Ik stel nu in de praktijk vast dat het dossier van de herziening van het protocol alleen nog maar ter studie op uw departement ligt.

Wat het dossier betreft en het overleg met het Vlaams Gewest, mijnheer de minister, zou ik vanuit onze fractie willen aandringen op enig overleg met het Vlaams Gewest. Uiteindelijk zijn zij toch gedeeltelijk betrokken partij.

Mijnheer de minister, ten slotte wil ik nog een laatste opmerking maken. Uit de drie vragen van drie parlementsleden uit de streek kan u afleiden dat over alle partijgrenzen heen er wel degelijk bezorgdheid is voor dit typische streekprobleem.

Le **président** : Chers collègues, je pense que nous aurons encore l'occasion de discuter de cela.

M. **André Flahaut**, ministre : Monsieur le président, je n'ai jamais dit qu'il n'y aurait pas d'accord avec Mme Aelvoet. C'est une question de délai. Il faut examiner les propositions qui seront formulées et réfléchir aux implications budgétaires que cela comporte.

**André Flahaut**

Contrairement à ce qui a été dit dans votre question, la personne a été maintenue en place. Il faudra veiller à ce qu'elle ne soit pas pénalisée par ce choix que nous lui avons pratiquement imposé pour sa carrière future.

Par ailleurs, les informations dont nous disposons au sujet de l'Allemagne ont été recueillies par nos collaborateurs qui sont allés voir sur place. Il est vrai qu'en Allemagne, ils vont plus vite et utilisent des techniques plus expéditives, même si ce sont les mêmes que les nôtres. Ce qui m'a frappé parmi les interventions qui ont été faites, c'est qu'on n'a pas parlé un seul instant de la sécurité. A Poelkapelle, nous travaillons avec un maximum de mesures de sécurité, ce qui nous permet d'éviter des accidents. Ce qui m'importe, c'est aussi la sécurité. On peut recruter du personnel pour aller plus vite, mais il faut que ces gens soient correctement formés pour éviter les accidents. Il faut donner les moyens au personnel recruté d'exercer le métier correctement. Il ne faut pas venir dire que les commandos ont la même formation de base et qu'on peut donc se passer de leur donner la formation de base. C'est inadmissible. Il faut absolument former les gens comme il faut pour éviter qu'ils ne courent le moindre risque. Même si on n'en a pas parlé, je crois que chaque intervenant se préoccupe de la sécurité.

De heer **Yves Leterme** (CVP) : Mijnheer de voorzitter, een korte reactie op dit nieuwe element. Ik deel samen met al mijn collega's de bezorgdheid omtrent de veiligheid. Mijnheer de minister, het siert u ook dat u dit op het einde van dit korte debat beklemtoont. Ik zou uw bezorgdheid als minister van Landsverdediging echter willen plaatsen tegen de achtergrond van wat er zich op 1 februari 2000 in de kamercommissie voor de Landsverdediging inzake dit dossier heeft afgespeeld.

Toen ik u gevraagd heb of het muteren van de chef-ontmijner gevolgd had voor de veiligheid van het personeel, zowel ter plaatse als extern, hebt u op basis van een voorbereid antwoord van uw diensten negatief geantwoord. Vanuit het ITC of de militaire leiding is toen toegegeven dat wat u hier vertelde niet correspondeerde met het aanvoelen van de mensen ter plaatse. De nota die vanuit interne kringen naar het ITC was opgestuurd om uw antwoord voor te bereiden, maakte wel degelijk voorbehoud met betrekking tot de veiligheidsrisico's.

Nadien heb ik gewezen op de tegenspraak tussen uw verklaring, namelijk dat er geen veiligheidsrisico's waren, en de bevindingen van de mensen ter plaatse die beweerden dat er wel veiligheidsrisico's zouden zijn als de chef-ontmijners gemuteerd werd.

Er waren ook collega's aanwezig zoals de heer Lahaye. De mensen hebben gereageerd in de zin van dat zij de minister "nee" hebben laten zeggen, omdat indien er een probleem zou zijn geweest, zij de hele OMI zouden

hebben stilgelegd. Dat is geen correct antwoord. Poelkapelle heeft een signaal gegeven dat erop neerkwam dat als de chef-ontmijner wordt gemuteerd er een veiligheidsrisico is. U hebt in het parlement gezegd - en u was onvoldoende voorgelicht door uw diensten en door het ITC - dat er geen veiligheidsrisico is. Ik deel uw bezorgdheid met betrekking tot de veiligheid. Maar men moet bij Defensie enigszins orde op zaken stellen op intern vlak.

**M. André Flahaut**, ministre : Monsieur le président, pour revenir à la réponse qui a été donnée à l'époque, je voudrais dire qu'il s'agit d'un problème de statut individuel du travailleur qui risquait d'être pénalisé puisque s'il ne naviguait pas sur navire pendant un certain temps, il ne pouvait pas avoir de promotion. Je ne prétends pas que c'est une bonne chose. En effet, sa spécialité, c'est de se trouver là-bas et, dans ce cas, il faut l'y laisser.

Cette problématique doit faire l'objet d'une réflexion sur la façon de gérer ce département, en matière de spécialisations, etc., en vue d'engager des gens appelés à effectuer un travail déterminé. Il ne s'agit donc pas d'engager en mettant tout le monde sur le même pied pour effectuer n'importe quel travail.

Il s'agit d'un problème d'édification de stratégie en matière de recrutement. On en discutera, sans doute, dans les prochains jours et les prochaines semaines.

La réponse donnée à l'époque consistait à dire que l'on pouvait procéder à un changement mais à cette fin, il fallait trouver quelqu'un qui puisse garantir la sécurité.

Ma réponse manquait sans doute de précision. Toujours est-il que, partant du principe qu'il n'y a que les imbéciles qui ne changent pas d'avis, on a réadapté la situation et on a maintenu en place l'équipe au complet avec les gens compétents sur place. En effet, la préoccupation relative à la sécurité est effectivement une de mes premières préoccupations au niveau de tous les départements de la défense, même si l'on sait que quand on manipule des explosifs pendant toute une journée, on risque plus d'avoir un accident que quelqu'un qui prend son vélo pour aller faire ses courses ou qui manipule un stylo.

De heer **Martial Lahaye** (VLD) : Mijnheer de voorzitter, ik maak mij geen zorgen over de veiligheid. Mijnheer de minister, ik heb nog één vraag. Ik heb een brief gestuurd naar de gouverneur met de vraag of er informatie-campagne zou worden gevoerd in de gemeenten betreffende de springstoffen die worden gevonden langs de wegen en op de velden. Op die manier worden de mensen beter over de springstoffen geïnformeerd, ook voor de toekomst. Ik herinner u aan het klein incident tijdens het paasreces in Waregem waar springstof werd gevonden.

**Martial Lahaye**

Ik zou u willen vragen om ook een schrijven te richten tot de gouverneur om de nodige maatregelen ten aanzien van de gemeentelijke overheden te nemen.

*Het incident is gesloten.*

*L'incident est clos.*

**Mondelinge vraag van de heer Yves Leterme aan de minister van Landsverdediging over "de wetgeving op de arbeidsbescherming en de milieuwetgeving toegepast op de militaire activiteiten" (nr. 1634)**

**Question orale de M. Yves Leterme au ministre de la Défense sur "la législation en matière de protection des travailleurs et de l'environnement, appliquée aux activités militaires" (n° 1634)**

De heer **Yves Leterme** (CVP) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, mijn vraag gaat over een essentieel probleem. Het betreft een dossier dat vandaag uiteraard niet onmiddellijk zal kunnen worden afgesloten. In ons land bepaalt een decreet van het einde van de 18de eeuw nog altijd dat de militaire overheid onafhankelijk is ten aanzien van het burgerlijk gezag voor alles wat de zuivere militaire aangelegenheden betreft binnen het militair domein. Deze afhankelijkheid wordt in de feiten toegepast op de arbeidsbescherming, bijvoorbeeld voor de 45 000 manschappen die door het leger worden tewerkgesteld, het milieu en alle militaire domeinen en activiteiten die daar plaatsvinden. Ik denk dat dit anno 2000 in zijn huidige absoluutheid niet meer te verantwoorden is. Ik begrijp dat een aantal strategische activiteiten niet onmiddellijk onder de normale burgerlijke controle, misschien zelfs niet onder politieke controle, kunnen worden geplaatst. Ook bij de paraatstelling in uitvoering van de wet van 20 mei 1994 bevindt men zich in een uitzonderingssituatie. Daarnaast zijn er echter heel wat activiteiten, heel wat aspecten van het reilen en zeilen in het Belgisch leger, die zouden kunnen worden onderworpen aan de ARAB-wetgeving, de milieuwetgeving en andere recentere wetgeving met betrekking tot het welzijn van werknemers en de bescherming van het leefmilieu.

Het blijkt dat in Nederland de ARAB- en ARBO-wetgeving ook van toepassing is op het leger. Waarom zou dat ginds wel kunnen en bij ons niet ? Uiteraard bestaat er bij het Belgisch leger een embryonale eigen inspectie. Als ik goed ben ingelicht, bestaat ze uit twee mensen. Ik kan verkeerd zijn ingelicht maar ik meen dat dit het juiste cijfer is. De situering van dat excuuskorpsje binnen de hiërarchie van het Belgisch leger is uiteraard niet voldoende om te spreken van een goede externe controle op het vlak van de veiligheid van de werknemers en op het vlak van de milieubescherming. Er zijn genoeg signalen dat het anders moet.

Het leger beschikt over heel wat werkplaatsen en ateliers en voert dus heel wat werkzaamheden uit die vergelijkbaar zijn met de werkzaamheden die in burgerlijke installaties gebeuren. Daarnaast hebben we ook gemerkt dat er nogal wat gevallen zijn van historische bodemvervuiling, bijvoorbeeld de verontreiniging die werd ontdekt bij het verlaten van de garnizoenen in Duitsland en waarvoor een financiële regeling moest worden getroffen. Er zijn trouwens ook in ons land in minstens vier of vijf gevallen processen-verbaal opgesteld door de milieuinspectie.

Mijnheer de minister, ten eerste, welke motieven kunt u anno 2000 als beleidsverantwoordelijke aanvoeren om te stellen dat het decreet van 1791 absoluut en onverkort van toepassing moet blijven ? Wat dus uitsluit dat er enige vorm van burgerlijke controle komt op de militaire activiteiten en de militaire domeinen.

Ten tweede, bestaat er bij uw diensten bereidheid om over het luik arbeidsbescherming systematisch overleg te plegen met de vertegenwoordigers van het legerpersoneel ?

Ten derde, hoe wordt het beleid inzake arbeidsbescherming binnen het leger uitgestippeld ? Is dat goed onderbouwd ? Zijn er bijvoorbeeld statistieken van de arbeidsongevallen ?

Ten vierde, welke milieunormen worden op dit moment toegepast op activiteiten van het Belgisch leger ?

Ten vijfde kom ik nog even terug op de concrete problematiek van de Belgische garnizoenen in Duitsland. Heeft de Belgische overheid een schadevergoeding betaald voor deze bodemverontreiniging ? Om welk bedrag ging het ? Wanneer en op welke basis is dit gebeurd ?

Tot slot heb ik nog een concrete vraag over de samenwerking tussen het Belgisch leger en de gewesten. Als ik goed ben ingelicht, bestaat er een technisch samenwerkingsakkoord tussen het Waalse Gewest enerzijds en het ministerie van Landsverdediging anderzijds. Het gaat om een vrij recent akkoord met betrekking tot de te volgen werkwijze bij het vaststellen van milieupollutie. Zijn er contacten met het Vlaamse Gewest om een soortgelijke overeenkomst te sluiten ? Zo ja, welke vorm neemt dat overleg aan en wanneer is het in concreto van start gegaan ?

Minister **André Flahaut** : Mijnheer de voorzitter, collega Leterme, het decreet in kwestie werd opgenomen in de Belgische wetgeving tijdens de eerste dagen van onze onafhankelijkheid en is tot op heden nog steeds van toepassing. Sinds de gewestvorming en de overdracht van bepaalde bevoegdheden van het federale niveau naar de gewesten duiken echter een aantal problemen op bij de toepassing van dit decreet. Daarom stelt de krijgsmacht alles in het werk om het op een zo modern

## André Flahaut

mogelijke manier te interpreteren en heeft zij regelmatig contact met de gewesten teneinde de belangen en de doelstellingen van de gewesten te verenigen met de behoeften van Landsverdediging.

Onder zuiver militaire aangelegenheden zoals opgenomen in het decreet dient men te verstaan het te werk stellen van middelen, installaties, materieel, uitrusting, producten en procedures in het kader van de militaire operaties of de paraatstelling van de strijdkrachten, de vorming van het personeel, de training voor de operaties, de psycho-sociale en morele begeleiding en de aankoop en het onderhoud van militaire middelen.

Het overleg inzake het welzijn op het werk gebeurt binnen de hiertoe opgerichte basisoverlegcomités. Het personeel is hierin vertegenwoordigd door de representatieve syndicale organisaties. Voor het militaire personeel werd conform de wet op het syndicaal statuut en per krijgsmachtdeel een dergelijk overlegcomité opgericht. Bovendien werden bijzondere basisoverlegcomités opgericht voor overleg op lokaal vlak. Voor het burgerpersoneel werden er conform het syndicaal statuut van het openbaar ambt verscheidene bijzondere basisoverlegcomités opgericht. Er werd per krijgsmachtdeel een interne dienst voor preventie en bescherming op het werk opgericht. Een dergelijke dienst bestaat eveneens bij het burgerlijk algemeen bestuur. Deze diensten voeren de hen door de wetgever toebedeelde taken uit, met inbegrip van de statistische verwerking van de gegevens inzake arbeidsongevallen. Ik heb daarvan momenteel geen cijfers. Misschien kan ik u deze later bezorgen.

Rekening houdend met de specificiteit en zonder de verwezenlijking van een operationele doelstelling en het respect van de internationale akkoorden in gevaar te brengen, waken de strijdkrachten over een optimale toepassing van het technische onderdeel van de milieu-reglementering en over het opstellen van samenwerkingsakkoorden met de bevoegde administraties als middel bij uitstek voor de toepassing van het administratieve gedeelte van deze reglementering.

Lors du retrait des garnisons d'Allemagne, deux cas concrets d'indemnisation pour des travaux d'assainissement ont été enregistrés, à savoir pour la pollution dans un dépôt de produits pétroliers à Olpe : 2 671 187 DM; pour une pollution dans un dépôt de mobilier à Soest : 733 DM. Ces montants ont été décomptés de la valeur résiduelle globale que les autorités allemandes nous ont concédée pour les garnisons belges abandonnées. Aucune demande d'indemnisation complémentaire n'est encore à attendre pour l'ensemble des quartiers abandonnés à ce jour.

En ce qui concerne les quartiers aliénables en Belgique, les impositions techniques du décret d'assainissement du sol de la Région flamande sont respectées. C'est

notamment le cas pour l'extension du quartier général de l'OTAN où nous devons obtenir le bodemattest avant de céder le terrain. Ces prescriptions servent aussi de code de bonne pratique pour les domaines militaires en Région wallonne. Même dans un pays fédéral, vous voyez que les bons exemples servent d'un côté comme de l'autre et c'est réjouissant.

Dans ce cadre, des études indicatives de sol ont été réalisées de façon systématique et les études subséquentes de caractérisation des sols ont été menées là où elles s'avéraient nécessaires. Ces dernières devront définir l'ampleur d'éventuels travaux d'assainissement.

Les études n'étant pas finalisées, il n'est pas facile de fournir au stade actuel une estimation des coûts correspondants et c'est ce qui m'inquiète pour l'OTAN. Il est néanmoins acquis que des travaux d'assainissement devront être réalisés dans un avenir rapproché dans le quartier aliéné dans l'ancien aéroport militaire de Brusten. Les coûts d'assainissement sont à charge du compte de trésorerie où les recettes des ventes domaniales sont prises en compte.

In navolging van het technische samenwerkingsakkoord tussen het Waalse Gewest en het ministerie van Landsverdediging inzake het vastleggen voor de werkwijze bij milieupollutie, heeft een eerste werkvergadering plaatsgevonden bij Aminal op 17 januari van dit jaar. Een vertaling van de Franstalige tekst, aangepast overeenkomstig de input van deze vergadering, werd onlangs ter lezing overgemaakt aan Aminal. Er wordt bepaald dat hiervoor een proefkwartier per provincie in aanmerking zal komen.

J'ai proposé que l'on fasse un "quartier vert" par province. Cette proposition se trouve d'ailleurs dans la première mouture de la note de politique générale. Vous pouvez constater que j'avance avec pragmatisme et j'essaie de faire en sorte qu'on applique ce décret de 1791 de la façon la plus souple et la plus intelligente qui soit en concertation avec les régions et toutes les autorités concernées.

De heer **Yves Leterme** (CVP) : Mijnheer de voorzitter, ik dank de minister voor zijn antwoord. Het is evident dat men een decreet van meer dan 200 jaar oud niet in een korte tijdspanne kan opheffen en vervangen. Persoonlijk betwijfel ik of het voldoende zal zijn om in datzelfde kader en met pragmatisme te blijven werken. Het voorbeeld dat u aanhaalt getuigt daarvan.

Dat is allemaal goed, maar ik vraag mij af of dit voldoende zal zijn. Ik lees trouwens dat de Vlaamse minister van Leefmilieu zich niet alleen vragen stelt, maar eigenlijk pleit voor een modernisering van heel die regelgeving,

**Yves Leterme**

of liever een aanpassing of vervanging van het decreet. Ik denk dat er meer aan de hand is met betrekking tot zowel de milieureglementering als het ARAB. Er zullen verdere stappen moeten worden gezet.

Over de ontmijnings- en ontmantelingsinstallaties hebben wij reeds uitgebreid gesproken. Dit is het typevoorbeeld van iets wat niet van strategisch belang is, maar dat in Vlaanderen draait zonder exploitatievergunning. Ik zie echt niet in waarom dit niet aan een milieuvergunning zou kunnen worden onderworpen. Ik hoor op dezelfde site geluiden dat de veiligheidsnorm normaal 45 minuten per dag APAK-dracht oplegt, dus het dragen van de beschermkledij. Er zijn klachten dat men op dit moment in de praktijk tot twee uur zou gaan. Dit moet door onafhankelijke inspectiediensten kunnen worden geverifieerd. Eens te meer bewijst dit dat heel de regelgeving aan herziening toe is en dat is heel wat meer dan het pragmatisme dat u voorstelt. Ondertussen is dit pragmatisme wel al meegenomen en is dat dus positief.

*Het incident is gesloten.*

*L'incident est clos.*

**Questions orales jointes de Mme Claudine Drion et M. Luc Sevenhans au ministre de la Défense sur "l'évaluation de l'impact de la mission de militaires, accompagnés de jeunes, pour construire une école au Bénin" (n<sup>os</sup> 1658 et 1691)**

**Samengevoegde mondelinge vragen van mevrouw Claudine Drion en de heer Luc Sevenhans aan de minister van Landsverdediging over "de evaluatie van de impact van de militaire zending, in het gezelschap van jongeren, om een school te bouwen in Benin" (nrs. 1658 en 1691)**

Mme **Claudine Drion** (AGALEV-ECOLO) : Monsieur le président, monsieur le ministre, chers collègues, nous avons reçu un certain nombre d'échos sur l'impact de la mission que des militaires, accompagnés de jeunes, ont effectuée au Bénin. J'ai d'ailleurs eu l'occasion d'en parler avec certains de mes collègues parlementaires qui vous ont accompagné.

Dans ma question écrite, je vous demandais notamment votre avis sur l'impact que cela pouvait avoir sur les jeunes, sujet dont on ne parlera pas ici mais dont vous discuterez sans doute avec vos collègues ministres communautaires de l'aide à la jeunesse.

En termes, pour ainsi dire, de coopération au développement, le fait de construire une école secondaire dans un village a évidemment un impact.

Je vous posais donc une série de questions sur la manière dont cet impact était évalué "ex ante" et "ex post", comme le dit la terminologie officielle et, en particulier, en ce qui concerne la participation de la population locale à ce projet. Dans quelle mesure a-t-elle été associée, dès le début, à l'idée de la construction d'une école ? En quoi cela correspondait-il à une analyse de leurs besoins ? En quoi a-t-elle été associée durant le processus de construction ? Enfin, un suivi sur place de la communauté locale et éventuellement de la Belgique est-il prévu afin d'assurer la viabilité de l'école ?

L'arrivée d'un certain nombre de Belges dans un village peut provoquer un choc culturel. Comment s'est-on préparé à cette éventualité ? Comment nos compatriotes ont-ils vécu la chose ? Que retient-on de cette expérience ? Quel impact cette rencontre culturelle a-t-elle eu ? Il a eu un afflux d'argent. Comment a-t-il été géré ?

Enfin, avez-vous des projets similaires dans d'autres pays ?

De heer **Luc Sevenhans** (Vlaams Blok) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, ik benader Benin wel vanuit een andere invalshoek.

Benin is een voormalige Franse kolonie. Het verbaast wat dat er vanuit Benin blijkbaar interesse bestaat voor militaire samenwerking met België. Dat is al enige tijd bezig en blijkbaar worden de contacten steeds beter. Ik heb daar geen commentaar bij, maar heb wel bemerkingen bij de besluitvorming. Zoals u weet ontstaat er in dit parlement toch enige commotie als er sprake is van samenwerking met Centraal-Afrika. Benin ligt nog altijd in Centraal-Afrika en ik vraag mij dus af in welke mate dit nog conform de besluiten van de Rwanda-commissie is. Ik begrijp wel dat evolutie mogelijk is en dat in de toekomst de noodzaak tot militaire samenwerking met een land kan ontstaan. Voor mijn part mag dat dan ook Benin zijn.

Er is, naar aanleiding van de bouw van een school, sprake van een concrete vorm van samenwerking. Tot nu toe blijkt er nog steeds geen officieel akkoord te zijn gesloten tussen de twee landen. Het gaat nog om een ontwikkelingssamenwerking met militaire bijbedoelingen, zonder daar een negatieve bijklank aan te willen geven.

Mijnheer de minister, hoe ver gaan we met die samenwerking ? Gaan we die officieel concretiseren ? Bouwen we daar een nieuwe uitvalsbasis voor Centraal-Afrika ? Ik begrijp de noodzaak. In die regio zijn altijd heel wat landgenoten aanwezig en ik heb daar ook geen bezwaar tegen. Het is wel aangewezen om daar op voorhand enige bespreking aan te wijden. Hoe zien wij die samenwerking concreet ? Hoe kunnen we dat internationaal inpassen ?

**Luc Sevenhans**

Kan u iets meer over Benin zelf zeggen ? Ik heb begrepen dat het naar Afrikaanse normen een democratisch land is. Er is wel nog een klein verschil met Europese democratie. Het schijnt een stabiel land te zijn. In hoeverre hebt u daar informatie over ? Is dat een land waarmee we ons kunnen vereenzelvigen ? Dit is belangrijk om weten om naderhand niet met bijkomende aspecten te worden geconfronteerd.

Ik kon, in het kader van de samenwerking met een probleemschool uit Mol, vernemen dat daar nogal wat opmerkingen waren over de plaatselijke behandeling van gevangenen. De mensenrechten worden daar ook niet echt nageleefd. Als wij gaan samenwerken met een dergelijk land, moeten wij ervoor zorgen dat dit voor ons geen compromitterende situatie wordt.

Minister **André Flahaut** : Mijnheer de voorzitter, collega's, de samenwerking met Benin is tot stand gekomen in het kader van een raamakkoord van 18 oktober 1999 inzake coöperatie, dat ondertekend werd door mij en mijn Beninse collega. In dit akkoord verbinden de twee partijen zich ertoe om een samenwerking in de volgende domeinen op te starten : De vorming van personeel voor vredesoperaties en humanitaire bijstand; het bestrijden van natuurrampen en rampen; de vorming van militaire kaders; het uitvoeren van infrastructuurwerken en het verschaffen van uitrusting; opdrachten van algemeen nut voor de genietroepen, militaire geneeskunde en alle andere domeinen die de twee partijen gemeenschappelijk hebben.

Jaarlijks zal een directiecomité voor de genoemde domeinen een activiteitenprogramma opstellen. Het programma voor 2000 is thans in uitvoering. Aan een permanente aanwezigheid van Belgische militairen is er thans geen noodzaak en de kostprijs van de aanwezigheid in Benin is ten laste van de krijgsmacht.

J'ai aussi dit clairement que le Bénin pourrait constituer un passage au cas où des problèmes surviendraient pour nos ressortissants au Congo. Il faut que les choses soient claires à la fois en Belgique et au Bénin. C'est ainsi que les choses ont été présentées lors de la visite du chantier.

Il est clair aussi que ce pays offre une série de garanties en termes de démocratie, africaine certes, mais il y a en tout cas une stabilité. Des partis politiques existent et ils s'expriment dans un parlement. Il y a un président élu et des élections présidentielles auront lieu l'année prochaine. Ce pays mérite donc d'être aidé. Il est d'ailleurs repris sur la liste des pays prioritaires par mon collègue de la Coopération au développement.

Il s'agit donc là d'une collaboration tout à fait cohérente de l'ensemble des ministères : Affaires étrangères, Coopération au développement et Défense. Nous donnerons ainsi une image globale à l'extérieur.

Pour ce qui est du cas plus particulier de l'école, j'ai beaucoup parlé de ce dossier avec ma collègue de l'Aide à la jeunesse. Deux établissements, un de Mol et l'autre de Wauthier-Braine - pour respecter un équilibre communautaire - se sont portés volontaires. Il y a eu quelques problèmes au niveau de l'aide à la jeunesse en ce qui concerne les indemnités pour les éducateurs accompagnants.

Au niveau de la Communauté française, on a été un peu sceptique quant à la faisabilité d'une telle opération. Mais le résultat est là et démontre qu'il était possible de réaliser ce genre de chose. Cela présentait certains risques mais cela valait la peine d'être fait. Les collègues qui m'ont accompagné pourront dire combien l'ensemble des parties concernées étaient satisfaites de l'expérience et seraient prêtes à recommencer sur d'autres dossiers, mais aucun dossier précis n'existe pour l'instant.

Le choix de la construction de l'école à Possotome - entité située à 80 km de Cotonou - résulte de la concrétisation de l'accord de coopération militaire conclu entre la Belgique et le Bénin. Un des éléments de cet accord porte sur des prestations de service, la fourniture de matériel et d'équipements, des programmes de formation et d'échange d'informations.

Le choix de Possotome résulte d'une analyse effectuée par la Coopération au développement. Le docteur Devoor, présent sur place, a identifié un projet qui jusqu'à présent n'avait pas obtenu de suivi. Possotome regroupe dix villages dépourvus de toute infrastructure scolaire secondaire. Le besoin était donc, selon lui, criant pour les jeunes qui devaient faire une dizaine de kilomètres à pied pour se rendre à l'école.

Avant l'arrivée des premiers militaires du Génie - aussi une unité mixte puisqu'elle était constituée de militaires venant de Burcht et d'autres d'Amay -, la population des villages avait défriché le terrain et posé la semelle de fondation. Ensuite, les militaires et la population locale ont travaillé ensemble à l'élévation des murs. Il y a eu un petit problème dans la mesure où les techniques utilisées ne sont pas toujours similaires. Mais le dialogue intercontinental a permis aux uns et aux autres de travailler en découvrant des méthodes de travail originales d'un côté comme de l'autre. Les techniques de construction ont respecté les traditions locales. Il était inutile d'utiliser des blocs de béton. Souvenez-vous qu'en d'autres temps, on avait par exemple construit un hôpital clef sur porte dans lequel les indigènes ne se rendaient pas parce qu'il ne ressemblait à rien. Ils iront dans cette école parce qu'elle a été construite en respectant la tradition du village.

Préalablement au départ, les institutions de protection de la jeunesse ont informé les jeunes sur la population qu'ils allaient rencontrer et sur leurs us et coutumes. Un travail

**André Flahaut**

de préparation sérieux a été fait dans les deux institutions. Les jeunes se sont également rendus à l'hôpital militaire où ils ont été vaccinés. Une rencontre a eu lieu entre francophones, néerlandophones et militaires. Des informations ont été données sur des sujets tels que les populations, leurs modes de vie et les risques de sida.

Du côté béninois, les anciens du village ont réuni les jeunes pour également expliquer nos us et coutumes et entamer le dialogue.

Il ne s'agissait pas non plus de créer une école et que celle-ci reste vide.

En ce qui concerne le fonctionnement, nous avons reçu l'information la plus officielle qui soit lors de la cérémonie d'inauguration. Un accord avait été conclu avec le département béninois de l'enseignement selon lequel l'école serait ouverte et disposerait d'enseignants à partir d'octobre 2000.

Cela implique donc deux enseignants et du matériel. Donc, un des objectifs recherchés a été atteint puisqu'il fallait faire en sorte que l'on construise quelque chose de concret qui puisse fonctionner par la suite.

La gestion du bâtiment est naturellement prise en charge par les autorités béninoises. Nous n'y intervenons plus. Une évaluation de la mission est en cours en différents endroits. Tant au Génie que dans les institutions de protection de la jeunesse, un debriefing sera organisé entre tous les participants. Ce debriefing permettra aussi aux uns et aux autres de tirer les leçons de l'expérience et de proposer des modifications, voire des améliorations, pour une éventuelle prochaine mission. Ce ne sera peut-être plus une école mais un centre médical, une route ou un pont. Il y a toute une série de choses qui peuvent être faites à cet endroit, mais toujours avec l'assentiment et sur proposition du département de la Coopération et des autorités béninoises, et ce afin d'éviter d'implanter des choses qui ne répondent à aucun besoin.

Quant à la situation plus particulière de l'enseignement au Bénin, cela ne relève pas de mes compétences.

Mais ce que j'ai voulu, en m'intéressant à un projet tel que celui-là, c'était rapprocher les militaires et la population civile - des jeunes en difficultés - pour éventuellement leur faire entrevoir une possibilité de réintégration. Je crois que les jeunes sont très sensibles à la solidarité, surtout - et c'est peut-être dommage - lorsqu'elle s'exprime en coopération internationale. Les jeunes souhaitent aussi que des choses concrètes soient faites; ils ont envie de voir la concrétisation de leurs idées et de leur action.

De plus, une telle opération est utile sur le plan social et scolaire. Il s'agit d'un ingrédient d'un mélange qui aurait pu être plus explosif qu'il ne l'a été. Cette expérience a été positive pour tout le monde.

Mme **Claudine Drion** (AGALEV-ECOLO) : Monsieur le président, je remercie le ministre pour sa réponse.

De heer **Luc Sevenhans** (Vlaams Blok) : Mijnheer de minister, ik kan mij verzoenen met uw antwoord, behalve op een punt. Volgens mij is deze operatie niet specifiek een taak van het departement van Landsverdediging. Ik heb er bijgevolg bezwaar tegen dat ze automatisch ten laste van het budget van Landsverdediging valt. Wat het project zelf betreft, heb ik geen probleem.

*Het incident is gesloten.*

*L'incident est clos.*

- *De openbare commissievergadering wordt gesloten om 13.05 uur.*

- *La réunion publique de commission est levée à 13.05 heures.*